

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

VĖL REIKIA SĖTI – **Petras Maksimavičius** 3

MINĖJIMAI

VASARIO 16-OJI – LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENA

PUNSKĖ – „**Aušros**“ inf. 5

PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE 7

SEINUOSE – „**Aušros**“ inf. 8

VIDUGIRIŲ PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE 9

BRANGŪS BROLIAI IR SESERYS! – **Kun. Jaroslav Kalinovskij** 10

ŠVIETIMAS

SĖKMĖ EILĖRAŠČIŲ IR ESĖ KONKURSE „ŠVENČIU LIETUVĄ“ – **Birutė Vaičiulienė** 11

KĄ MAN, LENKIJOS LIETUVIUI, REIŠKIA LIETUVA? – **Ronaldas Jankauskas** 11

PUNSKO KOVO I I-OSIOS LICĖJUS – TREČIUS METUS IŠ EILĖS „SIDABRINĖ“ MOKYKLA! – **Punsko Kovo 11-osios licėjaus inf.** 13

KULTŪROS BARUOSE

„KULTUVĖ“ 2020 METAIS – **Eugenija Pakutkienė** 14

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

TARPUKARIO TAUTINIAI KONFLIKTAI MŪSŲ KRAŠTE – **Janina Macukonienė** 18

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

GYVENIMO KELIAS VEDA PRIE ATISISVEIKINIMO KRYŽKELĖS – **Jolanta Jonušonytė** 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Vasario 16-ąją Seinuose (Teresės Gausienės nuotr.)

Vidugirių mokyklos mokiniai mini Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (Grażinos Kibyšienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny,

ul. Wileńska 9

tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-02-25

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

„Ne žemės derlumui, ne drabužių skirtingumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tautos, bet daugiausia išlaikydamos ir vartodamos savo kalbą <...> Sunaikink ją – sunaikinsi santaiką, vienybę ir gerovę. Sunaikink ją – užtemdysi saulę danguje, sumaišysi pasaulio tvarką, atimsi gyvybę ir garbę.“ Turbūt nėra lietuvių, nežinančio šios Mikalojaus Daukšos citatos. Vis dėlto pravartu kartkartėmis ją prisiminti, juolab kad vasario 21-oji paskelbta Tarptautine gimtosios kalbos diena. O nuo vasario 16 iki kovo 11 d. per pastaruosius keletą metų buvo rengiamos Lietuvių kalbos dienos, t. y. organizuojami įvairūs renginiai, skirti lietuvių kalbai, skelbiami konkursai vaikams.

Tačiau norint, kad vaikai vartotų gražią, švarią gimtąją kalbą, pirmiausia derėtų mums, suaugusiems, įsiklausyti, kaip patys kalbame. Juk vaikai – suaugusiųjų atspindys. Beje, ne kartą pastebėjau, kad labai didžiujamės, kai pas mus atvykę svečiai iš Lietuvos pagiria, kokie mes lietuviai, kokie patriotai, kaip gražiai išsaugoje kalbą, papročius, lietuviybę. Mes visus tuos pagyrimus priimame už gryną pinigą, stovime pasitempę, išdidūs. Ir, neduokdie, kas pakritikuoja, kad kalbame pusiau lenkiškai – tada skubam įsižeisti. Tačiau juk ir patys (nei giriami, nei peikiami) įsiklausykime į savo kalbą. Ką kalba pasako apie žmogų? Labai daug. Justinas Marcinkevičius yra pasakęs: „Aš girdžiu tavo kalbant ir galiu pasakyti, kas tu esi...“ Taigi mes esame tai, ką ir kaip kalbame. Lietuvių kalbos dienų laikotarpiu gal bent jau pasistenkime, kad mūsų kalba nebūtų tiek užteršta svetimybėmis. Įsiklausykime, kaip kalbame, kad pamatytume, ar mums patiems tai patinka...

Vėl reikia sėti

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Kai artėja Lietuvos valstybės atkūrimo diena, dažnai į rankas paimu 2010 m. išleistą žymaus Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) vadovo Broniaus Nainio parengtą publikaciją „Lietuvos laisvinimo keliu. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės veiklos atspindžiai“. Joje esą dokumentai, straipsniai, komentarai, susiję su lietuvių išeivijos veikla 1952–1990 m. Taip pat įdomu paskaityti, kokios mintys to meto PLB lyderiams, gyvenantiems priverstinės emigracijos sąlygomis, ateidavo į galvą minint Vasario 16-ąją.

Knygoje aprašoma, kokie tuo metu buvę išeivijos prioritetai ir kaip bėgant metams juos pavykdavo įgyvendinti. Žinoma, minėtu laikotarpiu pagrindinis darbas buvo siekimas viešinti pasaulyje informaciją apie Lietuvos okupaciją ir gauti didžiųjų valstybių, ypač JAV, paramą atkuriant šalies nepriklausomybę. Tam tikslui įgyvendinti įdėta daug pastangų. Didžiųjų valstybių lyderių abejingumas ar nenoras konfliktuoti su Sovietų Sąjunga ir kelti Baltijos šalių okupacijos klausimą neretai PLB atstovus varė į neviltį, tačiau daugybė rašytų memorandumų, protesto raštai ir pokalbiai su valstybių pareigūnais davė gerų rezultatų. Visų pirma prasidėjus Atgimimui ir permainingoms visoje Vidurio ir Rytų Europoje, Baltijos šalių, tarp jų Lietuvos, okupacijos klausimas sugrįžo su dviguba jėga. Nereikėjo tiek daug iš naujo aiškinti, kas ta Lietuva ir kas jai nutiko pasibaigus II pasauliniam karui. Tai buvo didelis lietuvių politinių išeivių nuopelnas. Žinoma, šalies nepriklausomybė tikrai nebūtų buvusi atkurta, jeigu ne ryžtas ir pasiaukojimas tų, kurie gyveno Lietuvoje, tačiau daug

gerų darbų šiuo klausimu nudirbo taip pat tie, kurie po II pasaulinio karo atsidūrė už Lietuvos ribų.

Kiti darbai ir rūpesčiai, kurie aprašomi publikacijoje, susiję su pačios išeivijos gyvenimu. Tam tikslui ir buvo 1949 m. birželio 14 d. paskelbta Lietuvių charta, kurios 13 punktų išvardinta, kokiais principais turėtų vadovautis už Lietuvos ribų atsidūrę lietuviai, kad išsaugotų savo ir savo vaikų tautinę tapatybę bei būtų veiksmingi gindami tėvynės interesus pasaulyje. Žinoma, ne viskas klostėsi taip, kaip norėjo Lietuvių chartos autoriai. Diaspora nebuvo vienybė, skyrėsi jos narių išsilavinimas, materialinė padėtis, tautinis susipratimas. Todėl spartėjo nutautėjimo procesas, stiprėjo nusivylimas ir silpo tikėjimas, kad greit pavyks vėl sugrįžti į paliktus namus Lietuvoje. Su šiomis nuotaikomis PLB lyderiai bandė kovoti ir burti bendruomenę. Kiek išmanydami stengėsi visame laisvajame pasaulyje užmegzti ryšius su ten gyvenančiais lietuviais ir kvietė juos bendram darbui, dalijosi patirtimi, teikė visokeriopą paramą.

Taigi šiame dokumentų ir straipsnių rinkinyje galima rasti daug įdomių minčių, pamąstymų ir patarimų, kurie aktualūs ir šiandien bei tinka taip pat Lenkijos lietuvių bendruomenei. Neseniai paminėto Lietuvos valstybės atkūrimo jubiliejaus proga noriu jums pacituoti kai kurias mintis. Štai 1977 m. B. Nainys rašė: „Vėl reikia sėti“. „Kaip rugio pasėlis augino lietuviui jo kasdienę duoną, taip dabar lietuviška raidė, lietuviškas žodis, lietuviškos dainos posmas teišaugina išeivijai lietuviškas ateinančias kartas. Todėl tai ir sėkime. Sėjos metas vėl atėjo. Siųskime savo vaikus atgal

Moksleiviai Kurkliuose (dab. Anykščių raj.) švenčia Vasario 16-ąją, apie 1920-1921 m.

į lietuviškas mokyklas. Suiėškokime visus lietuviukus visuose kampuose. Negailėkime tam nei laiko, nei darbo, nei lėšų. Tačiau, kokia svarbi įstaiga būtų lietuviška mokykla, bet pati viena tokiomis sąlygomis, kokios šiandien yra, ji lietuviško lietuviuko neišaugins. Pati svarbioji šio „mokslo ir meno įstaiga“ yra šeima. Todėl už lietuviybės išlaikymą ji ir neša didžiausią atsakomybę, bet taip pat ir sunkiausią našta.“ Gražūs ir prasmingi žodžiai. Jus perskaitęs iš karto pagalvojau apie Suvalkuose gyvenančius lietuviukus. Juk pirmieji daigai jau išdygo, tačiau kad auginamo derliaus nepasiimtų kaimynai – vėl reikia sėti!

1977 m. gegužės mėn. svarstė, kas būtų, jeigu būtų daugiau pinigų. „Jeigu PLB valdyba turėtų pinigų, tai darytų taip“, – rašė. B. Nainys pažymi, jog stengtųsi padėti jaunuoliams iš Pietų Amerikos, kad galėtų mokytis Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje. Kitas uždavinys – stipriau paremti Čikagoje veikiančią PLJS Ryšių centrą bei įsteigti nuolatinis specialius lituanistikos ir jaunimo veiklos vadovų kursus. Vėliau juos išplėsti į Australiją ir Europą. Be kita ko, siūlė politika besidominčiam jaunimui padėti pasiruošti Lietuvos

laisvinimo darbui. Jis taip pat kėlė įvairių minėjimų, koncertų, jubiliejų rengimo prasmės klausimą. Pasak jo, minėjimas visuomet turėtų turėti išliekamąją vertę, perteikti dalyviams tam tikrą žinią ateičiai. Todėl, jo nuomone, lietuvių rengiami kultūriniai renginiai negali tapti vien smagiu laiko leidimu. Kaip pats pažymi, tai tik dalis darbų, kuriuos reikėtų atlikti nedelsiant, kad lietuviybė neišnyktų. Matosi, kad autoriaus keliama uždaviniai skirti ne trumpalaikiams

rezultatams pasiekti, bet bendruomenės pamatams tvirtinti. Žiūrima į ateitį ir stengiamasi suprasti, kurie darbai užtikrins bendruomenės tvartumą. O jei kiekvienas pagalvotume: jeigu būtų pinigų, ką šiandien reikėtų padaryti, kad Lenkijos lietuvių bendruomenė jaustųsi saugi ir tvirta? Ar plėsti kultūrinę pasiūlą? Ar dar labiau stiprinti švietimą? O gal investuoti į leidybą arba informacijos sklaidą? O gal atėjo metas mūsų kaimynams jiems suprantama kalba daugiau pasakoti apie mūsų praeitį, dabartį ir ateities planus? Paskutinis klausimas nėra visai toks naivus, kaip iš pirmo žvilgsnio galėtų atrodyti. Šiandien kaip anekdotą pasakoju apie pokalbį su kaimynu. Vieną dieną jis užklausė, ar tai tiesa, kad būdamas jaunas Seinuose gyveno būsimas Rusijos prezidentas Putinas. Tęsdamas pokalbį supratau, kad kaimynas daug žino apie Vladimirą Putiną ir jo politikos subtilybes, tačiau nieko nebuvo girdėjęs apie Mykolaitį-Putiną ir jo ryšius su Seinais.

Pateiksiu dar kelias mintis, kurias suradau minėtame leidinyje. 1984 m. vasario mėn. Vasario 16-osios proga dr. Tomas Remeikis (PLB vicepirmininkas) rašo apie išėviją ir jos suvokimą, kas ta Lietuva. Retoriškai klausia:

Seinuose 2021 m.

ar Lietuva, kuri yra mūsų vaizduotėje, panaši į tą tikrovėje? Kodėl jis šį klausimą kelia? Gyvenantiems Lietuvoje tokių klausimų, matyt, retai kyla. Tačiau gyvenant už jos ribų tokios mintys dažnai ateina į galvą. Tai natūralu. Tas vaizdas dažnai būna idealizuotas, jį suformuoja tėvų, senelių pasakojimai, kartais knygos apie garbingą Tėvynės praeitį. Todėl natūralu, kad gyvenantys už Lietuvos ribų labiau linkę kalbėti apie patriotizmą, tautines tradicijas, idealizuoti Tėvynės praeitį ir pan. Ar Lietuva tokia, kokią mes įsivaizduojame?

Tuo pačiu jis pažeria kritikos ir iševijai. Autorius pažymi, kad užsienyje gyvenantys lietuviai rūpinasi savo tautiškumu, bet labai dažnai tas tautinis darbas neturi nieko bendro su Lietuvoje ir joje gyvenančių žmonių interesais. „*Tautinė diena yra taip pat gera proga paklausti: jei mes nors kiek sielojamės dėl Lietuvos, ar mes ją užtenkamai pažįstame, kad mūsų veikla būtų paveiki ir tiksli? Tai gera proga pakratyti savą tautinę sąžinę, paklausti, ar kiekvienas iš mūsų atlikome tai, ko reikalauja buvimas tautinėje bendruomenėje? Ar mes atlikome tai, ko reikalauja mūsų tautinė kilmė ir iš to kylantis užsiangažavimas siekti tos žmonijos jungties gerovės? Be abejo, tai svarbi išpažintis sau. <...> Visi čia suminėti veiksniai, iškraipę Lietuvos vaizdą, nėra visuotiniai. Tautos šventės proga kiekvienas turėtume pagalvoti, kaip mes galėtumėm pažinti Lietuvą, kokia ji yra, o ne kokią mes norėtumėm matyti ar kokią nori rodyti Lietuvos pavergėjai“ – 1984 m. rašė T. Remeikis.*

Taigi šios mintys aktualios taip pat šiandien. Jeigu jaučiamės lietuvių bendruomenės dalimi ir norime stiprinti ryšį su Lietuva, tai nuolatos turime galvoti, kaip padaryti, kad mūsų darbai ir priimami sprendimai būtų prasmingi ir duotų ilgalaikės naudos mūsų bendruomenei. Kitaip sakant, kaip rašė B. Nainys, kad užaugtų geras derlius – vėl reikia sėti.

VASARIO 16-OJI - LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENA

Punske

SPAUDOS.
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

„AUŠROS“ INF.

Vasario 16-ąją minime Lietuvos valstybės atkūrimo dieną. Tai viena svarbiausių datų jos valstybingumo kelyje, simbolizuojanti mūsų stiprybę bei skatinanti puoselėti tradicijas. 1918 m. vasario 16 d. Vilniuje Lietuvos Taryba pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą – dokumentą, skelbiantį, kad Lietuvos Taryba atskiria Lietuvą nuo visų valstybinių ryšių, kada nors buvusių su kitomis tautomis. Tai didi diena Lietuvai ir kiekvienam jos piliečiui, bet ne mažiau svarbi ir lietuviams, gyvenantiems už jos ribų, ypač

etninėse žemėse. Tačiau šiemet dėl pandemijos negalėjo įvykti tradiciniai renginiai.

Punske šventė paminėta simboliškai prie senosiose kapinėse pastatytos Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiui varpinės. Renginyje dalyvavo LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas su žmona, Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė, Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Algirdas Vaicekuskas, Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas,

Įš kairės: Punsko valsčiaus viršaitis V. Liškauskas, LLB pirmininkė J. Malinauskaitė-Vektorienė ir LLD pirmininkas A. Vaicekuskas

Roberto Sloviko nuotr.

LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas su žmona Laimute

Iš kairės: Punsko lietuvių kultūros namų direktorė A. Pečiulienė, Punsco valsčiaus sekretorius J. Vaičiulis, Punsco valsčiaus tarybos pirmininkė E. Vailionienė

Punsco valsčiaus sekretorius Jonas Vaičiulis, Punsco valsčiaus tarybos pirmininkė Elena Vailionienė, Punsco lietuvių kultūros namų direktorė Asta Pečiulienė ir kiti. Susirinkusieji padėjo gėlių ir sugiedojo Lietuvos himną.

LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas priminė, kad Lietuva turi labai galias ir ilgas valstybingumo tradicijas. Nors neilgai gyvavo tarpukario Lietuva, tačiau tiek augę sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje, tiek šiame krašte visada širdyje išlaikė Vasario 16-osios ilgesį, simbolį. Ambasadorius dėkojo tiems mūsų krašto lietuviams, kurie per visą tą laikotarpį išlaikė lietuviybę, kalbą, kultūrą ir tikrąsias nepriklausomos tėvynės tradicijas. Pabrėžė, kad tuomet jie buvo savotišku tiltu tarp Lietuvos ir Vakaruose gyvenančių lietuvių. Jis gerai prisimenąs išeivijos lietuvius, kurie augindami savo vaikus Amerikoje ar Kanadoje vežė juos į Punską, kad parodytų, kas yra Lietuva, kaip turėtų atrodyti laisva ir nepriklausoma tėvynė. Ambasadorius pastebėjęs ir didelį šio krašto lietuvių indėlį į tai, jog šiandien Lietuva yra laisva. Dėkodamas palinkėjo visiems ir to-

Minėjimo dalyviai

liau išlikti tvirtais, nepalenkiamais patriotais bei išlaikyti ryšį su tėvyne.

Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė ragino branginti laisvę, valstybę, kuri mums duota čia ir dabar. Ją saugoti ir ginti, daryti viską, kad ji klestėtų ir gyvuotų.

Sveikinimo žodžius tarė ir Punsco valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas.

Vakare Punsco bažnyčioje už Lietuvą buvo aukojamos šventosios Mišios, o vėliau ant Baltų vienybės kalno suliepsnojo laužas, skambėjo „Tautiška giesmė“ ir patriotinės dainos. Kalno savininkas Vytautas Kalesinskas trumpai priminė garbingą šio krašto praeitį. Susitikime dalyvavo ir Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos atstovai.

Ingridos Vaznelytės nuotr.

Susitikimas ant Baltų vienybės kalno

Valdo Žilionio nuotr.

Baltų vienybės kalnas

Jolantos Jonušonytės nuotr.

Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje

SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Jolantos Jonušonytės nuotr.

Jolantos Jonušonytės nuotr.

Seinuose

„AUŠROS“ INF.

Vasario 16-oji Seinuose, kad ir kukliau nei kasmet, buvo paminėta. Nors negalima organizuoti renginių, visados galima rasti būdų, kaip paminėti mums svarbias datas, įvykius. Artėjant šventei Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla ir Seinų „Lietuvių namai“ įrašė koncertą, kuris buvo pavišintas internete.

Įrašė šiltais žodžiais mūsų bendruomenę pasveikino LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas. Jis kalbėjo: „Mie li ir brangūs tautiečiai, ponai ir ponios, sveikinu su svarbiausia mūsų valstybės švente – Lietuvos valstybės atkūrimo diena, Vasario 16-ąja. Vasario 16-oji – ypatinga mūsų valstybės šventė, ypatinga dėl to, kad ji gyvavo trumpai, vos 22 metus, tačiau tuo laikotarpiu Lietuva suklestėjo. Netikėtas laikotarpis buvo 1940-ieji, sovietinė okupacija, tačiau jūs, gyvenantys už Lietuvos ribų, ir Lietuvoje gyvenantys lietuviai ilgesingai tikėjo, kad Lietuva bus laisva.“

Pamenu sovietinius laikus – tuo metu buvau mokinys, bet vis tiek mes žinojome, kas yra Vasario 16-oji. Mūsų tėvai pergyvendavo, kad mes, paaugliai, neiškeltumėme vėliavos trispalvės, neužrašytume „Vasario 16-oji“, nes galėjai būti pašalintas iš mokyklos, iš universiteto. Tačiau ir mokytojai akies mirksniu, galvos palenkimu tą dieną mus sveikindavo ir visi supratome, kokia tai diena.

Kitokia situacija buvo čia, už Lietuvos ribų. Nors skyrė mus geležinė uždanga, mes žinojome, kad jūs laisviau ir atviriau kalbėdavote apie Vasario 16-ąją. Turbūt labai simboliška, kad visą tą laikotarpį greta Lietuvos skambėjo lietuviškos dainos, kurios per ežerą nuaidėdavo iki kitos Lietuvos pusės. Jūs buvotė tiltas tarp sovietinės Lietuvos lietuvių ir

Teresės Gausienės nuotr.

Teresės Gausienės nuotr.

Teresės Gausienės nuotr.

lietuvių, gyvenančių Vakaruose. Juk ne paslaptis, kad lietuviai, gyvendami Kanadoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, veždavo savo vaikus, kurie klausdavo: „Kodėl aš turiu mokytis lietuvių kalbos? Kas ta Lietuva?“ Veždavo į Punkską parodyti, kokia buvo ir turi būti Lietuva. Tačiau tuo pačiu tai buvo ilgesingas liūdesys, tikėjimas, kad Lietuva iš tikrųjų bus laisva.

Visiškai neseniai apsilankiau Šlynakiemyje ir stovėdamas prie partizanų bunkerio suvokiau, kiek reikėjo tuometiniams partizanams užsispyrimo, tikėjimo ir valios, ypač tikėjimo, kad Lietuva bus laisva. Tai buvo

begalinis pasiaukojimas. Tai rodo, kad šio krašto žmonės pasiaukojamai kėlė Lietuvos laisvės bylą, kėlė Molotovo-Ribentropo pakto pasekmių Lietuvai klausimą. Ir svarbiausia, kad jūs išsaugojote čia lietuviybę.

Lietuvos valstybė atkurta. Labai džiaugiamės, kad šiandien gyvename kaip viena šeima. Sveikindamas su Vasario 16-ąja dėkoju, kad jūs iš tikrųjų ir tuo sovietiniu laikotarpiu prieš atkuriant valstybę taip puoselėjot ir saugojot Lietuvos aukurą ir labai daug prisidėjot prie Lietuvos valstybės atkūrimo. Ačiū jums ir sveikinu visus su Vasario 16-ąja!“

Mūsų bendruomenės narius pasveikino taip pat Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Algirdas Vaicekuskas, Seinų „Lietuvių namų“ kultūros skyriaus vadovė Dalia Astrauskienė. Koncertą parengė Inga Vilkelienė, Alina Dzimida, Arnoldas Beinaris ir I–III klasių auklėtojos.

Antradienį, vasario 16 d., kun. Jaroslav Kalinovskij atnašavo Seinų bazilikoje šv. Mišias Lietuvos intencija. Iš mokyklos, „Lietuvių namų“ ir konsulato atvykusi delegacija su mokiniais, pasipuošusiais tautiniais drabužiais ir nešančiais trispalvę, prie Antano Baranausko paminklo uždegė žvakutę.

Vidugirių pagrindinėje mokykloje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Grazinos Kibysienės nuotr.

Grazinos Kibysienės nuotr.

Nuoširdžiai sveikiname visus tautiečius Vasario 16-osios – Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga.

Minėdami jau 103-iasias Lietuvos Nepriklausomybės Akto pasirašymo metines, džiaukimės Tėvynės laisve, vertinkime ją ir branginkime.

*Lenkijos lietuvių draugijos
Šėcino skyrius*

Brangūs broliai ir seserys!

Pamokslas, sakytas Vasario 16-osios proga Seinuose

KUN. JAROSLAV KALINOVSKIJ

Susirinkome čia, Seinų Dievo Motinos bazilikoje, padėkoti Dievui už Tėvynės laisvę. Kelias į ją nebuvo labai lengvas ir paprastas, kaip gali atrodyti dabar, kai jau esame laisvi. Galime galvoti, kad jau nieko blogo mums nebegresia. Bet iš tikrųjų yra kitaip. Kai esi per laisvas, pripratęs prie laisvės, jau nežinai, kas yra nelaisvė. Ir čia yra didžiausia problema. Nevertinam to, ką turime.

Gal nesuklysciau sakydamas, kad viena iš kalvių šauklių Lietuvos Nepriklausomybei yra šis gražus, stebuklais apdovanotas miestelis Seinai. Ypač ta vieta, kur esame, kur stovime – bažnyčia. Ir vienuolyno ansamblis, kur nuo 1826 iki 1915 m. veikė Seinų kunigų seminarija – ta laisvės šauklių kalvė. Čia, pajutę Dievo kvietimą tarnauti Dievui ir Tėvynei, savo pašaukimą atrasti ateidavo lietuvių šeimų jaunuoliai, daugiausia iš kaimų. Nebuvo jie iš pradžių visi tokie gabūs mokslui ar rašymui. Buvo jie čia, savo žemėje, engiami ir spaudžiami. Troško gimtąją kalbą melstis ir studijuoti, šviesti visuomenę, liaudį, būti arčiau savųjų avelių. Gal ta priespauda ir padėjo jiems skleisti gimtosios kalbos ir Tėvynės meilę, nusižengiant griežtai kunigų seminarijos ugdymo disciplinai. Buvo jie ir persekiojami, ne visi baigė kunigų seminariją. Tačiau visi – kurie baigė ją ir nebaigė – tikrai turėjo širdyje savo mylimą Tėvynę.

Mielieji, dar Nepriklausomybės

paskelbimo išvakarėse Vilniaus vyskupijos žymusis kunigas, visuomenininkas Pranas Bieliauskas savo dienoraštyje „Vilniaus dienoraštis 1915–1919 m.“ rašo apie tokį nutikimą:

„1917 m. III 19 d.

1916 m. laikiau Katedroje lietuviams gegužines pamaldas. Prieš pat pamaldas atbėgo pas mane į zakristiją susinervinusi viena lietuvaitė tarnaitė ir prašė manęs eiti į Aušros Vartus atlaikyti šventų mišių jos paskirta intencija. Atseit labai svarbus reikalas. Aš jos paprašiau, jei galima, man papasakoti tą svarbų reikalą.

– Šią naktį, – sako ji, – sapnavau nepaprastą sapną. Mačiau atsivėrusiame danguje stovinčius du asmenis. Išžiūrėjusi matau: vyriškis ir moteriškė. Dar labiau įbedu akis ir dar ryškiau matau – tai Viešpats Jėzus ir Švenčiausioji Mergelė. Noriu kreiptis su prašymu, bet nežinau, į kuri. Pamaniau, – kalba ji toliau, – kad man, mergaitei, geriau tinka kreiptis į Švenčiausiąją Mergelę. Aš ant kelių puoliau ir sakau: Švenčiausioji Mergelė, Užtarėja mūsų, išprašyk savo Sūnaus, kad Lietuva būtų nepriklausoma ir katalikiška. Švenčiausioji Mergelė pasisuko į Jėzų ir kažką tyliai pasakė. O aš nekantriai laukiau atsakymo. Švenčiausioji Mergelė atsigrįžo į mane ir sako: Taip, mano vaikelai, visa bus taip, kaip jūs patys norėsite. Po to aš pabudau drebedama ir dabar dar negaliu nurimti...“

Čia buvo tik sapnas, bet pranašiškas, nurodantis ne tik Dievo pagalbą, bet ir mūsų pastangas – norėti, melstis ir prašyti Dievo ir Jo Motinos Marijos. Juk ir Šventraštyje ne kartą aptinkame, kad sapne Viešpats ką nors apreiškia, pvz.: Juozapui sapne pasakė, kad imtų savo žmoną Mariją su kūdikiu ir bėgtų, paskui nurodė, kada grįžti, trims išminčiams pasakė nebeeiti jau pas Erodą. Tad Dievas įvairiais būdais prabyla į žmogų.

Seinų vyskupas Antanas Baranauskas nuo šios ambonos kalbėjo lietuviškai ir rašė eiles bei giesmes lietuvių kalba Seinuose. Seinų seminarijos alumnas arkivyskupas Justinas Staugaitis – Nepriklausomybės Akto signataras, Seimo Pirmininkas ir Lietuvos viceprezidentas. Ir tasai, kuris gal savo akimis turėjo matyti vyskupą Antaną Baranauską, o darbuotis su arkivyskupu Justinu Staugaičiu ir gauti iš jo vyskupystės šventimus, Dievo Tarnas vyskupas Vincentas Borisevičius – Seinų kunigų seminarijos alumnas, kankinys, atidavęs savo gyvybę už Dievą, Tėvynę ir artimą.

Remdamiesi šios dienos Dievo žodžio skaitiniais iš Pradžios knygos, stenkimės, kad ir mums Viešpats sakytų taip kaip Nojui: „Eik su visa šeimyna į arką, nes aš tik tave iš šios padermės teradau teisų savo akyse“. O mūsų arka ir šeimyna yra Bažnyčia ir Tėvynė.

Sėkmė eilėraščių ir esė konkurse „Švenčiu Lietuvą“

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

Europos Parlamento narys, Vasario 16-osios akto originalo atradėjas prof. Liudas Mažylis pasaulio lietuvius pakvietė dalyvauti Vasario 16-ajai skirtame eilėraščių ir esė konkurse „Švenčiu Lietuvą“. Reikėjo sukurti eilėraščių ar esė, kuris atspindėtų mokinio santykį su gimtine, tėviške, šalimi, Vasario 16-ąją švenčiančia 103-įjį gimtadienį. Kūrybiniame darbe privalu buvo atsakyti į klausimą: „Ką

man reiškia Lietuva?“

Konkurso organizatorius pasiekė 341 kūrinys iš Lietuvos ir iš po visą pasaulį pasklidusių mūsų tautiečių. Dalyviai suskirstyti į tris grupes: 7–10 metų, 11–14 metų, 15–19 metų. Kiekvienoje amžiaus grupėje prof. Liudas Mažylis ir jo komanda išrinko po tris nugalėtojus. Vyriausiųjų grupėje laimėtoju tapo ir Punsko licėjaus mokinys Ronaldas Jankauskas.

Vasario 16 dieną laureatai ir jų darbai paskelbti prof. Liudo Mažylio interneto svetainėje <https://liudas-mazylis.lt/> ir „Facebook“ paskyroje <https://www.facebook.com/mazylis.liudas>.

Prof. Liudas Mažylis sveikina visus konkurso „Švenčiu Lietuvą“ dalyvius. Dėkoja jų mokytojams ir tėveliams, kurie pakvietė, paskatino dalyvauti konkurse bei kasdien mokė meilės savo šaliai.

Ką man, Lenkijos lietuviui, reiškia Lietuva?

Rašinys, laimėjęs konkurse „Švenčiu Lietuvą“

RONALDAS JANKAUSKAS

Užsienyje gimęs ir ten gyvenantis lietuvis galbūt kitaip supranta Lietuvos reikšmę ir jos apibrėžimą. Man Lietuva nėra tik valstybė. Tai mano protėvių kraštas ir Tėvynė, tai mano gimtoji žemė. Tai dainų, šokių, ežerynų ir trispalvės vėliavos šalis su intriguojančia istorija. Vis dėlto negaliu jos vadinti savo namais. Aš jau turiu savo „mažylę Lietuvą“, kur nuo amžių garsiai skamba lietuviškos dainos ir eilėraščiai, kur pinami nuostabūs Žolinės vainikai, o sodybose plūša pačios vaišingiausios šeimnininkės. Nors mano senolių žemė prieš šimtą metų atsidūrė už Lietuvos ribų, jos širdis toliau plaka lietuviams – per amžius ir amžiams.

Ar lietuviškos dainos skamba taip pat gražiai ir už valstybės sienų, ar tie, kurie negyvena savo Tėvynėje, ilgainiui nepamiršta gimtosios kalbos, tautos tradicijų ir papročių? O galbūt ten kaip tik labiau puoselėjamos protėvių tradicijos dėl patiriamo atskyrimo nuo Lietuvos, iš ilgesio numylėtam kraštui? Kaip atrodo gyvenimas lietuvių, kurie pasiliko dabartinės Lenkijos teritorijoje? Kaip žmogaus santykis su gimtine, krašto papročiais, istorija ar tautosaka paveikia jo tautinį sąmoningumą? Kaip lietuvių, gyvendami svetur, puoselėja savo tėvų kalbą? Kokius sunkumus patiria ir kaip sąlygos keičia žmogų? Ką jiems reiškia Lietuva? Bandysiu

atsakyti į klausimus, remdamasis istoriniais faktais.

Lietuvos istorija labai ilga ir įdomi: senovės baltų genčių susivienijimas XIII amžiuje, Gedimino valdymas, vėliau jo sūnų Algirdo ir Kęstučio klestinti Lietuvos Didžioji Kuni-gaikštystė. Tai senos gijos, kurios mena nuostabius, Lietuvą garsinančius laikus. Valdovai nesėdėjo sostuose, jie kariavo. Savo krauju ir ištverme kūrė šalies ateitį. Negalime pamiršti ir kitų istorijos puslapių. Tai ir knygnešių gadinė po spaudos draudimo įvedimo, ir 1918 metų vasario 16-osios dienos didybė, ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas 1990 metais. Žinome, jog bėgant laikui Lietuvos

valstybinės sienos keitėsi, daugiausia dėl karų su kitomis šalimis. Viduramžiais Lietuva buvo viena iš didžiausių Europos valstybių, siekianti Baltijos ir Juodosios jūros krantus. O prieš Antrąjį pasaulinį karą vadinamasis Suvalkų trikampis atiteko Lenkijai. Buvo sakoma, jog kraštas ėjo iš rankų į rankas – kartą užimtas lenkų kariuomenės, kitą kartą lietuvių, vienais metais okupuotas rusų, kitais vokiečių. Tačiau ir dabar žinome, kad Seinų ir Punsco kraštas yra buvusi etninė Lietuva. Gyventojai čia nuo amžių kalba lietuviškai. Jie išsaugojo dzūkų tarmę, būdingą pietų Aukštaitijai, ir lietuvių papročius. Šis kraštas ne tik mano gimtinė, tai mano tėvų, senelių ir prosenelių įkurtos sodybos, kaimai ir namai. Čia žengiau pirmuosius žingsnius ir ištariau pirmą lietuvišką žodį. Čia žemę dirbo mano tėvai ir jų tėvų tėvai. Ir nors pasaulis yra labai platus, pilnas neapsakomai puikių vietų, neįmanoma rasti gražesnio ar brangesnio kampelio už savo gimtinę.

*„Ir liko šitie kalnai pliki ir kelmuoti,
Aplaištyti ašarom, giesme apdainuoti.
Ir giesmė nepabaigta: kai širdis susopo,
Ant dūšios labai sunku ir neramu tapo.
Mat, toj pati galybė, ką miškus sugrauzė,
Širdį, dūšių apgriuvo... ir giesmę nulaužė.“* Seinuose vyskupavęs Antanas Baranauskas labai vertino numylėtos gimtinės šilėlį Anykščiuose, kur praleido laimingą vaikystę. Matyt, žmonės jau nuo seno suprato, kad gimtinė ir Tėvynė žmogui yra tik viena, nerasi tokios kitur pasaulyje. Tai suvokė kiekvienas, kas kada nors išvyko į kelionę ir panorą surasti laimę arba gyvenimo prasmę kitur. Galiausiai surado ją savo gimtinėje: jos medžiuose, ežeruose, gyventojuose...

Dabar pro langą matau nesibagiančius laukus, kurie driekiasi toli iki horizonto. Kur nukreipsi akis, ten pastebėsi nuostabius beržynėlius ir augančius šimtamečius ąžuolus. Viskas apdengta sunkia blizgančia sniego paklode. Kiekvieną vakarą

grožiūsiai ryškiai raudonu ir rožiniu dangumi (jį gal šiūmetis šaltukas taip nudažo) ir mąstau... Lietuva – tai mūsų protėvių pasodinti medžiai, tai visos upės: Nemunas, Dubysa, Neris, bet ir mažylė Akuotė, tekanti pro mano gimtąjį kaimelį. Tai visi krūmynai ir visos žvaigždės, visi debesys ir visos uolos. Baranauskas, Širvytis ir kiti poetai suprato gamtos svarbą ir reikšmę žmogui. Deja, ne visiems teko ilgai grožėtis savo gimtinės peizažu. Mano senelis gimė tremtyje – toli nuo krašto, apie kurį tiek daug girdėjo iš lūpų savo senelio, labiausiai norėjusio grįžti į numylėtus namus. Jo šeima, po daugelio metų sugrįžusi į Paliūnų kaimą, surado visiškai sunaikintą ir apleistą ūkį. Tarsi visi paukščiai ir mažieji pamiškės gyvūnai nutilo tą akimirką, kai nepažįstami žmonės atvyko į sodybą. Ir tik sugrįžus šeimininkams jie visi vėl prabilo gražiausiais balsais. Nors pokario laikai buvo sunkūs, sugrįžusiems viltis prašvito lyg saulės spindulys, išsiveržęs iš po tamsių debesų. Mano senelis su šeima nepalūžo ir ketino atstatyti savo sodybą. Jie buvo uolūs, išvermingi ir drąsūs žmonės. Tikrai galiu juos vadinti didvyriais ir patriotais. Didžiuojuosi savo seneliais ir stebiuosi jų drąsa. Nežinau, ar man užtektų tiek jėgų, kad po pilnų skausmo ir ilgesio metų toliau gyvenčiau su tuo pačiu optimizmu. Nugriuvus geležinei uždangai ir atsidarius sienoms, senelis pagaliau galėjo pasveikinti gyvenančius Lietuvoje kaimynus (jų sodyba buvo vos už kelių kilometrų). Verta pažymėti, kad po keliasdešimties metų gyvenimo tremtyje Lenkijos gilumoje juos toliau vienijo lietuvių kalba ir kliūtys, kurias kartu nugalėjo. Manau, kad lietuvių tarpusavio ryšiai ir išgyvenimai taip pat yra Lietuva. Taip buvo nuo seniausių laikų ir, manau, taip bus ateinančiais šimtmečiais. Nepamirškime, kad mes visi esame lietuviai, tos pačios tautos žmonės, nepaisant to, kad vieni gimėme

užsienyje, o kiti Lietuvos teritorijoje. Visi kartu turime jausti atsakomybę ir pareigą puoselėti lietuvių papročius ir kalbą!

Lietuva tai mūsų ilgaamžis kultūrinis gyvenimas. Subyrėjus Sovietų Sąjungai ir atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, lietuvių veikla Suvalkų ir Punsco krašte dar labiau sustiprėjo. Čia veikia šokių ansambliai, chorai, dramos būreliai, dirba kelios lietuviškos mokyklos, įsteigti šio krašto istoriją primenantys muziejai. Kiekvienais metais švenčiame Žolinę, Jonines, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventes. Vaikai mokosi pinti juostas pagal senovės tradicijas, mokiniai dalyvauja lietuvių kalbos konkursuose ir olimpiadose. Papročių ir kalbos išsaugojimas bei puoselėjimas, tautosakos ir istorijos perdavimas kitoms kartoms labai svarbūs, kad tauta išgyventų. Taigi Lietuva yra mūsų tradicijos. Be jų nebeliktų tautos, nebeliktų ir pačios valstybės. Sakoma, jog nepažinę istorijos, pakartosime tas pačias klaidas kaip tie, kurie gyveno prieš mus. Tai mūsų protėvių ir senelių dėka lietuvių kalba išliko, nes tai jie slėpė nuo okupantų savo knygas arba kovojo už laisvą Lietuvą prie Vilniaus televizijos bokšto. Tai jie gynėsi nuo kryžiuočių Žalgirio mūšyje, tai jie badavo Sibiro kalėjimuose. Lietuvybė lyg gelė vėl išdygo po ilgos žiemos ir pradėjo augti. Deja, praėjus karų ir priespaudos laikams, lietuviams ir jų tautiškumui kilo kito pobūdžio kliūtys.

Šiais laikais populiarėjant anglų, vokiečių, prancūzų ir kinų kalboms kai kurie jauni žmonės atidėjo gimtąją kalbą į šalį. Nors gali laisvai mokytis rašyti ir skaityti lietuviškai, jie patys šito nenori. Vieni teigia, jog jiems lietuvių kalba nereikalinga. Kiti sako, jog gimtoji kalba turėtų būti kiekvieno tautiečio prioritetasis. Sutinku, kad nemokėjimas taisyklingai lietuviškai rašyti yra didelė XXI a. lietuvių problema. Mes turime gerai mokėti savo kalbą, kad galėtume ją

perduoti palikuonims. Aišku, ne visi tapsime lituanistais, nes kiekvienas turi savo gyvenimo kelią, bet gimtosios kalbos mokėjimas turėtų būti kiekvieno prioritetas. Lietuva yra mūsų kalba, visi eilėraščiai, poemos, mokinių rašiniai ir senos kronikos. Tokią aš matau savo Tėvynę.

Pagal vadovėlius, Lietuva yra Rytų Europos valstybė, bet tai ir tauta, žmonių bendruomenė. Ji yra miškų ir upelių šalis, po kurią klajojo baltų gentys, didžiojo kunigaikščio Gedimino ar karaliaus Mindaugo kariuomenės, vėliau vieniši knygnešiai ir drąsūs partizanai, tokie kaip Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Lietuva yra mūsų papročiai, mūsų dainos ir šokiai, močiūčių raudos ir tėvų nuvargusios rankos. Ją sudaro visos nupintos juostos, tyliai išsakytos maldos, lietuviškos mokyklos ir seni piliakalniai. Mes visi ją kuriame, puoselėjame ir saugome kaip numylėtą Motiną. Švęsdamas Lietuvą, noriu švęsti ir savo gimtinę. Nors ji jau priklauso kitai valstybei, šios žemės širdis dar plaka Lietuvai. Čia gyvai skambėjo Baranausko pamokslai, šiame krašte gyveno knygnešiai, čia mirė drąsūs partizanai. Nuo amžių šioje žemėje gyvuoja lietuviška siela, todėl čia yra mano „mažylė Lietuva“, kur puoselėjama lietuvių kalba, tradicijos ir tautosaka. Mes esame reikalingi Lietuvai, nes Lietuva gyvuoja ten, kur skamba lietuviškos dainos, ten, kur žaliuoja rūtos, ten, kur iš jų pinami vainikai, ir visų pirma ten, kur plaka lietuvių širdys. Taigi iš tikrųjų Ji daug didesnė, nei nurodoma žemėlapiuose, nes viskas, ką mylime, yra Lie-tu-va...

*Neišmokęs Tėvynės žodžio,
nedainavęs jos dainų,
nepažinęs jos istorijos
ir neišgirdęs raudų –
nepažinsi pats savęs.
Liksi vienas:
be tautos,
be Motinos lietuviškos
ir be protėvių maldos.*

Punsko Kovo 11-osios licejus – trečius metus iš eilės „sidabrinė“ mokykla!

PUNSKO KOVO 11-OSIOS LICÉJAUS INF.

Edukacinis fondas „Perspektywy“ kiekvienais metais skelbia Lenkijos vidurinių mokyklų reitingą. Sudarant 2021 metų geriausių licejų sąrašus, atsižvelgta į mokyklas, kuriose 2020 m. gegužės mėnesį brandos egzaminus laikė ne mažiau kaip 12 moksleivių, o vidutiniai privalomų lenkų kalbos ir matematikos egzaminų rezultatai buvo ne žemesni kaip 0,75 Lenkijos licejų vidurkio.

Reitingo kriterijai ir jų svoriai (%):

- brandos egzaminas – visi pasirinkti (papildomi) dalykai (Punsko licejaus atveju tai ir lietuvių kalbos egzaminas), laikyti išplėtinio lygmeniu – 45 %;
- brandos egzaminas – privalomi dalykai, laikyti pagrindiniu lygmeniu – 25 %;

• laimėjimai šalies ir tarptautinėse olimpiadose – 30 %.

2021 m. reitinge visos šalies mastu Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licejus užėmė 328 vietą. Palenkės vaivadijoje jam atiteko 9 vieta. Analizuojant mūsų regiono vidurines mokyklas verta paminėti, kad Punsko licejų aplenkė tik Suvalkų 1-asis Marijos Konopnickos licejus. Didžiuojamės, kad mūsų mokykla jau trečius metus iš eilės yra „sidabrinė“ ir patenka į geriausių Lenkijos ir Palenkės vaivadijos licejų gretas.

Šaltinis:

<https://2021.licea.perspektywy.pl/rankings/ranking-podlaski>

Iš Punsko licejaus archyvo

„Kultuvė“ 2020 metais

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ 2020 metais „Lietuvių namų“ scenoje toliau repetavo Vinco Krėvės „Raganių“, kad neužmirštų šio jiems patikusio vaidinimo. Tačiau pastatėme ir parodėme taip pat naują pjesę – A. Surdokienės komediją „Gyvenimo negandos“. Veikėjai: ūkininkas Adomas Leikus (vaidino Vitas Lastauskas), jo žmona Magdė Leikuvienė (Cilė Adukauskaitė-Grizevičienė), jų dukra Rožė Leikutė (Teresė Vainaitė-Matviejčikienė), mažažemis ūkininkas Jonas Zaremba (Jonas Ivoška), jo žmona Monika Zarembienė (Birutė Akulionytė-Roglienė), jų dukra Mikasė Zarembaitė (Onutė Staskevičiūtė-Lastauskienė), našlė Agota Jurgienė (Martytė Zielionytė-Zindienė), Agotos sūnus Petras Jurgis (Andrius Čiurlionis).

Repetavome, vaidinome, bet taip pat prisidėjome prie Dievo Kūno šventės. Birželio 11 d. nuo ankstyvo ryto Seinuose maldos grupės dalyviai ir vaidintojai puošė trečią iš keturių altoriukų, ėjo procesijoje per miestą, kun. Jaroslav Kalinovskij skaitė šv. Evangeliją pagal Matą, Seinų lietuvių bažnytinis choras sugiedojo dvi lietuviškas giesmes.

Malonus susitikimas įvyko Dumblyje. Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ pakviestas į XIII mėgėjų teatrų šventę „Dobilėlis penkialapis“. Ji vyko 2020 m. rugpjūčio 8 d. Lazdijų r. sav. Dumblio km. Ežerų g. 44, buvusiame Dumblio dvare (su akmeniniais tvartais, atnaujintu gyvenamuoju namu). Šventėje dalyvavo keturi kolektyvai: Punsko lietuvių kultūros namų klotimo teatras, rež. Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė,

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Marijampolės kultūros centro Liudvinavo padalinio mėgėjų teatras „Žalias sodas“, rež. Vita Gvazdaitienė, Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatras „Kultuvė“, rež. Eugenija Pakutkienė, Lazdijų kultūros centro Dumblio laisvalaikio salės mėgėjų teatras „Seklyčia“, rež. Dalia Uzdielienė. Renginio metu svečiai galėjo atsigaivinti gaiviaisiais gėrimais bei pasivaikinti kareiviška grikių koše. Visus teatro mėgėjus pasveikino savo ir savivaldybės merės Ausmos Miškinienės, kuri renginyje dalyvauti negalėjo, vardu savivaldybės mero pavaduotojas Audrius Klėjus.

Mes, Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“, negalėjome nenuvykti. Dalyvavome čia su dideliu malonumu. Po ilgos pertraukos pagaliau išvydome Lietuvą ir jos žmones, mums mielus kitų teatrų dalyvius.

Nors karštą dieną salė viliojo savo vėsa, atsižvelgiant į reikalavimus dėl

koronaviruso grėsmės joje nevalia buvo burtis. Pievutėje įrengtoje scenoje Punsko LKN klotimo teatras suvaidino Stasio Kapnio komediją „Plutelė ir pelės“, Marijampolės kultūros centro Liudvinavo skyriaus mėgėjų teatras „Žalias sodas“ parodė Daivos Čepauskaitės komediją „Pupos“, Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ – Aldonos Surdokienės pjesę „Gyvenimo negandos“, o Lazdijų kultūros centro Dumblio laisvalaikio salės mėgėjų teatras „Seklyčia“ – nežinomo autoriaus komediją „Žmonos laisvalaikis“.

Vieni kitiems buvome žiūrovai, bet prisirinko ir gerbėjų, ir teatro bičiulių. Apžiūrėjome visus pasirodymus, rinkome labiausiai patikusį. Daugiausia balsų teko Punsko vaidintojams. O speciali komisija rinko geriausius aktorius. Laimėjo: iš Punsko – turtingas senyvas kavalierius, Liudvinavo – žmona, Seinų – tėvas Adomas

Leikus, Dumblio – žmona.

Dėkojame už pakvietimą ir malonų pasibuvimą. Po XIII mėgėjų teatrų šventės „Dobilėlis penkialapis“ buvo išsakytos tokios gražios mintys: „Ilgai laukta, visų teatro gerbėjų mylima šventė „Dobilėlis penkialapis“, įvykusi tokioje gražioje žalioje aplinkoje, jaukiame Dumblio laisvalaikio salės sodelyje, tarp obelių, apkibusių obuoliais, atsiveikino su mumis iki kitų metų. Šventė praskriejo, bet geros emocijos, dėkingumas ir supratimas, kokie nuostabiai nuoširdūs žmonės yra šalia mūsų, liko. Gera buvo susitikti, pakalbėti, pažiūrėti vieni kitiems į akis...“

Žiūrovų simpatijų prizas, kurį įsteigė Žemaitkiemio kaimo ūkininkas Marius Bernatonis, atiteko Punsko lietuvių kultūros namų klotimo teatrui. Geriausiais aktoriais tituluoti Darius Vaina, Eglė Rastapkevičienė, Vitas Lastauskas bei Edita Jankauskienė. Jiems buvo įteikti nuolatinio šventės rėmėjo Dainiaus Žukausko įsteigti prizai. Gražiai taip pat buvo pagerbti ir dėmesingumo sulaukė kiekvienas dalyvis.

Būkime tvirti ir vieningi, nugalėsime visas negandas... Ačiū, kad esate, repetuojate. Lai šie suėjimai liks toliau poilsio forma ir atitrūkimas nuo kasdienybės. Sėkmės Jums, mieli vaidintojai.

Žmogus – toks sutvėrimas, kuris nori gyvenimo vadeles tvirtai laikyti savo rankose. Nenustodamas kuria ateities planus, lyg dėlionę bando į vietas surikiuoti visus gyvenimo įvykius. Tačiau gyvenimas, pilnas netikėtų posūkių ir iššūkių, yra tiesiog priešingybė mūsų norui kontroliuoti. Taip buvo seniau, taip yra dabar ir bus visada. Nors kartais būna ir išimčių...“

Rugpjūčio 16 d. pasirodė Punsko skansene vykusiame XIX klotimo teatrų festivalyje. Dėl koronaviruso pandemijos jis buvo suorganizuotas be žiūrovų. Programa buvusi kuklesnė, bet turininga. Punsko LKN klotimo teatras parodė S. Kapnio spektaklį „Plutelė ir pelės“ (rež. J. Malinauskaitė-Vektorienė), Punsko III amžiaus universiteto teatras suvaidino komediją „Oi ciej amerikontai“, parengtą pagal Didžiulienės-Žmonos „Paskubėjo“ (rež. R. Burdinaitė), Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ parodė A. Surdokienės komediją „Gyvenimo negandos“ (rež. E. Pakutkienė). Tarp spektaklių Punsko LKN choreografinis sambūris „Jotva“ atliko šokio spektaklio „(Ne)tikra istorija“ ištraukas. Režisierė ir choreografė – Kornelija Mauliūtė.

Rugpjūčio 24 d. Žagarių bažnytelėje vyko Šv. Baltramiejaus

atlaidai. Šv. Mišias atnašavo kun. Jaroslav Kalinovskij. Dalyvavo ir dalis vaidintojų.

Rugsėjo 5 d., šeštadienį, Elko vyskupija su Krasnapolio bažnyčia Jono Pauliaus II vardu pavadintos mokyklos aikštėje Krasnapolyje surengė vyskupijos derlines. Šv. Mišias atnašavo Elko vysk. Ježy Mazur (Jerzy Mazur). Jis pasveikino valdžios atstovus, visų aplinkinių parapijų dvasininkus, visus tikinčiuosius, pašventino naujai pastatytą sporto aikštę, suvežtus net 26 derlinių vainikus (tarp jų paruoštus Punsko parapijos, Klevų kaimo ir Seinų lietuvių). Sakydamas pamokslą paragino sugrįžti į bažnyčias, su meile skatino gerbti savo artimą: „Gyvendamas tarp žmonių turi galvoti ne tik apie save...“ Rodydamas pavyzdį, vyskupas po Mišių priėjo prie kiekvienos susibūrusios grupės pabendrauti. Dalintasi pašventinta duona, iškepta iš šiemečio derliaus, kad jos niekad nepritrūktų ant mūsų stalo.

Seinų vaidintojų grupė paruošėme stebuklais garsėjančios Seinų Mergelės Marijos altorėlį vaizduojantį vainiką (iniciatorė ir pagrindinė atlikėja – Birutė Roglienė, kuriai labai dėkojame) ir nuvykome į šią šventę apsivilkę tautiniais drabužiais. Nusivežėme dar dovanų lietuvišką raguolį,

pintines su maisto patiekalais ir daržo gėrybėmis. Mūsų vainikas laimėjo pirmąją vietą vertinant sakralinius elementus, susijusius su Švč. Mergele Marija. Kriterijų buvę daug ir daugelis grupių laimėjo. Prizai tai knygos ir lankstinukai, supažindinantys su mūsų apylinkių įdomiomis vietomis. Atsigavome čia dvasiškai, nors be reikalo kilo ir nesutarimų. Gaila... Būtų buvę smagiau ir maloniau be jų...

Vyskupas kaip krivulę Mergelės Marijos statulėlę bei didelį rožinį perdavė kitai – Šv. Andriejaus Bobolos parapijai Biala Piska vietoje, kur kitais metais vyksiančios

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

vyskupijos derlinės. Ragino susirinkusiuosius vėl dalyvauti. Po šv. Mišių pakvietė visus pietų – vaišių, kurias surengė apylinkės kaimo šeiminių būrelis. Vyskupas taip pat paragino atvykti rugsėjo 17 d. 17 val. į Studeną, kur žadėjo palaiminti gausias šeimas ir visus žmones. Mat sukakiančios 25-osios Studenos Mergelės Marijos karūnavimo metinės.

Rugsėjo 6 d. Seinuose vyko atleidai, paminėtos stebuklingosios Seinų Mergelės Marijos karūnavimo 45-osios metinės ir pašventintas restauruotas bazilikos altorius. Iš koplyčios prie pagrindinio altoriaus iškilmingai perkelta statulėlė. Per atlaidus kareiviai nešė ją procesijoje per Seinų miestą. Mes, mėgėjų teatras „Kultuvė“, pasipuošę tautiniais drabužiais, nešėme procesijoje iš užauginto derliaus paruoštą vainiką – Seinų Mergelės Marijos atvaizdą.

2020 m. paprastai gegužę vykstanti bažnytinių chorų šventė „Giesmių pynė Marijai“ buvo nukelta į rugsėjį. Šio mėnesio 12-ąją, saulėtą ir gražų šeštadienį, į jau 7-ąją šventę Žagarių bažnytėlėje rinkosi chorai ir skubėjo visi, kam įdomu. 11 val. kun. Jaroslav Kalinovskij atnašavo šv. Mišias. Po jų prie altoriaus

pasirodė 8 Punsco-Seinų-Suvalkų krašto chorai. Renginį suorganizavo Lietuvių šv. Kazimiero draugija. Jos pirmininkas Algirdas Vektorius pasveikino svečius – LR konsulato Seinuose vadovą ambasadorių Remigijų Motuzą su žmona, įteikė padėką kun. Jaroslavui, pasveikino choras ir pakvietė pasirodyti.

Seinų vaidintojų grupė su vadove labai norėjome dalyvauti gražioje šventėje Žagariuose ir kitaip nei chorai pagerbti Mergelę Mariją. Mat mes ne tik vaidinam, bet ir kalbamės apie dabartį ir praeitį. Vyksta repeticijos ir pasibuvimai, suėjimai, tai padainuojam, pasimeldžiame, pagiedam važiuodami į pasirodymus, kad kelias neprailgtų. Kirbėjo mintis – kad kur nors padainuoti, pagiedoti. Nedavė ramybės... Mat Seinų vaidintojai

mėgėjai po parodyto spektaklio vis scenoje padainuoja. Pasisiūlėme dalyvauti šventėje Žagariuose. Džiaugėmės, gavę pritarimą. Čia pagiedojome su jauduliu ir susigraudinę keletą posmelių anuomet, iki 1983 metų, kiekvieną sekmadienį Seinų lietuvių – kovotojų dėl pamaldų lietuvių kalba – giedotos giesmės „Marija, skaisčiausia lelija“. Šios populiaros giesmės senovine versija pagerbti būtent mūsų krašto lietuviai, kovojusieji dėl pamaldų gimtąją kalbą atgavimo Seinų bažnyčioje. Per 10 metų žiemą vasarą jie kantriai ėjo, klupo prie stebuklingosios Seinų Marijos statulėlės, prašydami užtarimo meldėsi, kalbėjo rožinį bei šia giesme išsakė savo rūpestį ir skausmą, kol buvo išgirsti ir 1983 m. spalio 16 d. sulaukė leidimo laisvai melstis Seinų bažnyčioje gimtąją lietuvių kalbą, niekieno nežeminami ir nevaržomi.

Igyvendinant bendradarbiavimo programą Interreg V-A Lietuva-Lenkija „30 metų kartu“, Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ (pastebėjęs skelbimą internete) susigundė rugsėjo 20 d. dalyvauti pėsčiųjų išvykoje. Iš Ivoškų Lietuvoje ir iš Zelvos Lenkijoje ėjome keleliais per paribio miškus, miško takeliais, senovės lietuvių ir jotvingių pramintais takais. Tarp vaidintojų esanti Verutės ir Jonelio Ivoškų šeima, tad parūpo pamatyti tą jų pavardę vadinamą vietovę. Susitikome keliauninkus iš Punsko ir kitur. Nepritrūko trispalvės, dainų. Prisirinkome grybų. Pailsome, bet buvome patenkinti. Pasienio ruože Būdviečio kaime matėme senoviškų namelių su langinėmis ir prieangiais. Kažkada čia gyvenę lietuviai ne savo valia išsikėlė. Girdėjom pasakojant: „Močutės sesuoj cik su klumokucu nuvej in Lietuvų. Paskui rašė laiškus, bet mūs šaimyna niekad jos neaplanė ir ji ca neatvyko. Mažu kadu susirasim pusbrolius, bendrausim, kas žino?..“ Kiti sulenkėję. Matydami, kokia čia dirbama žemė, padūsavome ir pagalvojome, kad kalvota apylinkė ir nederlinga, smėlinga lyg dykumoje žemė nebuvo palankios šioje vietoje gyvenusiesiems.

Seinų vaidintojai prisidėjome ir prie XVIII kapelų šventės, kurioje dalyvavo penkios kapelos: dvi iš Lietuvos – Kauno rajono Babtų kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Šventupis“ (vad. Jonas Girnius) ir Širvintų krašto tradicinė kapela „Noragas“ (vad. Gintarė Jakštienė), bei trys mūsiškės – Vidugirių kaimo kapela (vad. Jurgis Vaznelis), Punsko kultūros namų kapela „Klumpė“ (vad. Artūras Pečkaitis, kurį pavadavo Arūnas Lekesys), Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis). Pastaroji po pirmos dainos minute tylos bei kūrinio pagerbė prieš kelias dienas mirusį būgnininką Gintą Joną Mazauską, kuris šioje kapeloje uoliai grojo per 24 metus.

Kapelų šventė prasidėjo Punske, o paskui persikėlė į Seinus. Renginį vedė kaimynai Vincas (Eugenijus Kaminskas) ir Stefanija (Cecilija Grizevičienė). Režisierė – E. Pakutkienė. Patys sugalvojome sceneles. Gražiai vaidino pranešdami, kokia kapela pasirodys. Pabaigoje įteiktos padėkos vadovams ir vedėjams, režisieriui. Saviveiklininkai – Seinų vaidintojų atstovai dėkingi Seinų „Lietuvių namams“ už suteiktą galimybę pasirodyti.

Renginys vyko laikantis visų dėl Covid-19 galiojančių saugumo reikalavimų. Jame dalyvaujančios kapelos bei vaidinimėlis pritraukia gausų būrį žiūrovų, susilaukiama daug plojimų, būna nemažai juoko. Deja, šiemet dalyvavimas buvo ribojamas.

Adventiniam vakarui ruošėmės grupelėmis. Gruodžio mėnesiui įpusėjus Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ kaip ir anksčiau pareiškė norą dalyvauti su sava programėle. Su „Lietuvių namų“ kultūros skyriaus vadove Dalyte Astrauskiene ir etnografe Nastute Sidariene suderinome programą. Giedojome kalėdines giesmes vadovaujant Angelei Bapkauskienei. Prie šventinio stalo

susėdome ant suolų. Vaidinome senovės žmonių advento susiejimus. Anuomet pas kaimyną susiejus su daina ir giesme smagu buvo verpti, megzti, plėšyti plunksnas, vyti pančius, kortuoti, pasakoti.

Dėl pandemijos nepavyko mums parodyti vaidinimo scenoje Seinuose nei ką nors pasikviesti. Tad aktyviai dalyvavome „Lietuvių namų“ organizuojamose „Senjorų valandose“. Jų metu, tarp kitko, nemokamai buvo galima pasinaudoti kompiuteriu ir internetu, susitikti su bendraminčiais, kartu skaityti, dainuoti, užsiimti rankdarbiais, pasitarti, kaip smagiau leisti laiką pandemijos laiku. Papildomai buvo siūloma pasimokyti naudotis kompiuteriu, programomis, skirtomis nuotoliniam bendravimui, virtualiomis paslaugomis: apsipirkti, apmokėti sąskaitas, išsiųsti laiškus ir pan. Norintieji kviečiami antradieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 9 iki 12 val., trečiadieniais nuo 14 iki 16 val.

Dėkoju visiems vaidinusiems, talkinusiems. Kiekvienas esate labai reikalingas. Ačiū tariame Irenai ir Jeronimui Šalčiūnams už nuolatinį palaikymą ir paramą.

Tarpukario tautiniai konfliktai mūsų krašte

JANINA MACUKONIENĖ

Po ilgesnės pertraukos pateikiu skaitytojams jau ketvirtą dalį kovų ir persekiojimų dėl tautybės kronikos, sudarytos pagal to laiko lietuvišką spaudą. Kaip jau minėjau, visa medžiaga buvo sukaupta 1930 m. Kaune išleistame leidinyje „Vilniaus Golgota. Okupuotosios Lietuvos lietuvių darbo ir kančių 1919–1928 metų dienoraštis B. Šemio iš laikraščių surinktas“ (naudojasi II fotografuotiniu leidimu – Mykolas Biržiška *Vilniaus Golgota*. Vilnius: Mintis). Ankstesniuose „Aušros“ numeriuose politinius įvykius aprašiau iki 1923 m. birželio 20 d., švietimo situaciją iki 1926 m. vasario, taigi iki 1928 m. pabaigos dar liko nemažai minėtinų mūsų krašto istorijos faktų.

1924 gegužės 1 Paliūnuose lenkų policininkas suėmė Antaną Tumelį, 23 m., ir sunkiai sužeidęs išsivežė į Suvalkus.

1924 birželio 3 Seinuose lenkų krata pas kun. P. Dvaranauską.

1924 birželio 6 Seinuose lenkų policija suėmė kaimiečius, kurie išėję iš bažnyčios, kalbėjosi su kunigu P. Dvaranausku arba atnešė jam maisto; maistą atėmė.

1924 birželio 8 Seinuose lenkų policija suėmė išeinančius iš bažnyčios jaunus vyrus.

1924 rugpjūčio 25 Seinų miesto lenkai šventė 5-rių metų Seinų paėmimo iš lietuvių sukaktuvės.

1924 rugpjūčio 31 Seinų aps. lietuviai „Vilniaus kelio“ Nr. 35 paskelbė protestą prieš Varšuvos lenkų seimo

Seinų krašto lietuviai gimnazistai

Iš Petro Vitkausko knygos „Lietuvių draugijų veikla Punske ir Seinų krašte 1926–1939 m.“

„mažumų“ teisių įstatymus, kurie neduoda jokių teisių Seinų – Suvalkų srities lietuviams. Pasirašė atstovai Seinų miesto ir kaimų: Radžiūčių, Lumbių, Klevų, Naujasodės, Bubelių, Rubežankos, Ramoniškės, Paliūnų, Navinykų, Didžiulių, Vidugirių, Pelalių, Būdos, Taurašyskės, Pristavonių, Burbiškių, Senkūrų, Žegarių, Rašečių, Skarkiškių, Šklernos, Rakelijos, Aradnykų, Durnyčios, Juodeliškės, Rimkežerų ir kitų mažesnių kaimų.

1924 gruodžio apie 15 Punske įkurtas lietuvių „Ūkio ratelis“, kur prisirašė 110 ūkininkų. Pirmininkas P. Babkauskas.

Nuo birželio iki 1924-ųjų pabaigos apie mūsų kraštą atsirado 7 įrašai. Jau nevyksta ginkluoti susirėmimai, pasitaiko tik pavienių atvejų, kai lenkų policininkai sunkiai sumuša atsitiktinį žmogų, tačiau persekiojami

lietuviams patarnaujantys dvasininkai, ypač Seinų parapijos kunigas Petras Dvaranauskas. Šis kunigas, baigęs Seinų kunigų seminariją, nuo 1889 m. buvęs joje klierikų dvasios tėvu, nuo 1910 iki 1939 m. su pertraukomis Seinuose ėjo rezidentu, vikaru, 1920–1923 m. katedros rektoriaus, vėliau vėl rezidentu pareigas. Jį įvairiausiais būdais stengtasi iš Seinų iškeldinti, o aptariamuoju laikotarpiu taikytas net namų areštas, tačiau šis dvasininkas, nepaisydamas daromų kliūčių, ryžtingai stengėsi patarnauti lietuviams tikintiesiems. Kai kiti lietuviai kunigai iš Seinų 1919 m. buvo ištremti, Dvaranauskas labai sunkiu laikotarpiu gynė lietuvių teises bažnyčioje. Pateikti įrašai puikiai iliustruoja, kaip lenkai stengėsi susidoroti su lietuviu kunigu ir tais, kurie jį rėmė.

Įdomi taip pat rugpjūčio 31 d. informacija apie lietuviškų kaimų atstovų protestą prieš Varšuvos seimo įstatymus dėl tautinių mažumų. Matome, kad mūsų kaimuose netrūksta susipratusių ir drąsių lietuvių, taip pat organizuotumo renkant parašus ir siunčiant protestą spaudai.

Metų pabaigoje lietuviai pradeda burtis bendrai ūkinei veiklai, kuri bus tęsiama ir turės apčiuopiamų rezultatų jau kitais metais.

1925 m. paminėti (išskyrus švietimo sritį) šie įvykiai:

1925 vasario 3 *Klevuose apsilankė Seinų kleb. kun. Jasėnauskas, kuris kartu su silpnos sveikatos kan. Petru Dvaranausku du teliko Seinuose lietuviai kunigai.*

1925 vasario 8 *Punske 150 lietuvių ūkininkų susirinkimas nutarė kurti kooperatyvą.*

1925 kovo 4 *Seinuose lietuvaicių tretininkų ir Gyvojo Rožančiaus vainikėlių susirinkimas su Jėzaus kančios paveikslais, kurį lenkų policija du kartus mėgino suardyti, bet kunigas atsigynė.*

1925 kovo 7 *Lietuvos vyriausybė pasiuntė Vatikanui protestą dėl jo sudaryto su lenkais konkordato, kuriuo lenkų vyriausybė gavo progos labiau kištis į tautinius santykius bažnyčioje ir skriausti lietuvius Vilniaus ir Seinų krašte.*

1925 kovo apie 20 *Seinų aps. lenkų policija ėmė tyrinėti lietuvių kunigų ištikimybę, kurstydamą lenkininkus rašyti skundus prieš Seinų kun. kan. P. Dvaranauską ir kun. Jasėnauską, Punsko kleb. J. Švedą ir kun. S. Vencių ir prieš Smalėnų kunigą.*

Iš pateiktos informacijos sužinome apie svarbų verslo sprendimą Punske, kuris, kaip matyti iš kitų šaltinių, buvo sėkmingai įgyvendintas. Kiti pranešimai susiję su lietuvių sielovados problemomis, lietuvių kunigų ir tikinčiųjų persekiojimu. Problemas spręsti bandė Lietuvos vyriausybė, siųsdama protesto raštą į Vatikaną, tačiau, kaip žinome iš kitų istorijos

šaltinių, pasirašius konkordatą bažnyčių lenkinimas visame okupuotame Vilniaus ir mūsų krašte tapo neįveikiamas, o Vilniaus vyskupas, palaimintasis Jurgis Matulaitis dėl to paprašė popiežiaus atleisti jį iš einamųjų pareigų.

1926 kovo 9 *Punske įsteigtas Vilniaus lietuvių Šv. Kazimiero draugijos skyrius; pirmininku išrinktas Kaz. Mickus, 23 nariai.*

1926 kovo 20 *Suvalkų lenkų apygardos teismas už tarnavimą Lietuvos kariuomenėje nuteisė Vaičiuliškių Joną Keršulį 2 metais, o Skarkiškių Lazduniūką [gal Lažaunyką?] 6 mėn. kalėjimo.*

1926 kovo ir balandžio mėn. *Seinų, Punsko ir Vyzainių apylinkėse lenkai suėmė apie 50 jaunų vyrų, kaltinamų dėl 1919–1920 m. tarnavimo Lietuvos kariuomenėje ir paskelbtų lietuvių šauliais: Oškinių k. Kast. Vaičiulį ir Ant. Pajaujį, Šlynakiemio k. Juozą Valinčį, Joną Kmieliauską ir Ant. Grigutį, Trakiškių k. Juozą Grigutį ir Joną Skroblių, Punsko Joną Saudą, Kalinavo Pet. Slaviką, Vaičiuliškių k. Joną Keršulį, Agurkių k. Dam. Kuosą, Vaitakiemio Juoz. Stanelį ir kitus. Kai kurie buvo suimti jau anksčiau.*

1926 balandžio apie 15 *Klevų kaimė lenkai suėmė Joną Grigutį, Leoną Sidarį ir Joną Vaicekuską, kaltindami juos tarnavus Lietuvos kariuomenėje. Negaluojas Vaicekuskas, paleistas iš kalėjimo, pasimirė birželio mėn. pradžioje.*

1926 balandžio 23 *Ragožų k. (Krasnovo valsč., Punsko apyl.) Juozą Radzevičių Suvalkų lenkų apygardos teismas už tarnavimą Lietuvos kariuomenėje nuteisė 4 metų kalėjimu.*

1926 gegužės 3 *Punske lenkas mokytojas Barščevskis vertė lietuvių vaikus giedoti bažnyčioje lenkiškas tautiškas giesmes (Konopnickienės „Rotą“ ir kitas), nors tėvų delegacija buvo pareiškusi jam neigiamą prieš tai nusistatymą; bažnyčioj vaikai tylėjo, o giedojo tik lenkai mokytojai.*

1926 liepos 20 *Punsko apylinkėj suimti*

J. Murinas, J. Pacenka, J. Slavikas, J. Tumelis, K. Kavaliauskas; nuvaryti į Suvalkus.

1926 rugsėjo 14 *Paliūnuose mokytojas Vaštulionis [gal Vaitulionis?] pradėjo mokslą lietuvių mokykloj su 40 vaikų, bet po savaitės lenkų policija uždarė mokyklą, atėmė 42 vadovėliu ir 48 sąsiuvinius, priversdama mokytoją pasirašyti nebemokysiant lietuviškai.*

1926 spalio 2 d. *Burbiškėse (Krasn. valsč.) Šv. Kazimiero draugijos skyriaus I susirinkimas; įsirašė 30 narių (kaime 37 ūkininkai).*

1926 gruodžio 7 *Vaitakiemy pademarklinijos lenkai kareiviai apšaudė Suprono šeiminką, sužeidė Jurkūną, sumušė Kmieliauską.*

Komentuojant 1926 m. įvykius reikia pradėti nuo Šv. Kazimiero draugijos skyrių kūrimosi mūsų krašte. Vilniuje 1925 m. įsikūrusios Šv. Kazimiero draugijos pagrindinis tikslas buvo auklėti ir šviesti lietuviška dvasia okupuoto krašto jaunimą. Dėl to buvo steigiami skyriai visoje pavergtoje teritorijoje. Sprendžiant iš čia pateiktos spaudos kronikos, pirmasis skyrius mūsų krašte buvo įkurtas Punske jau kovo mėnesį, o spalio pradžioje Burbiškiuose (tai buvo pirmieji skyrių kūrimosi metai ir visoje lenkų užimtoje teritorijoje įsikūrė tik 13 skyrių). Galbūt šios organizacijos veikla, taip pat konkordatu „įteisintas“ bažnyčių lenkinimas išprovokavo 1926 m. vėl suaktyvėjusias represijas, nukreiptas ypač prieš jaunimą. Norint įbauginti lietuvius, pradėta suiminėti tuos, kurie 1919–1920 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Apie tai byloja 4 įrašai. Siautėja taip pat demarkacinę liniją saugantys kareiviai (šaudymai Vaitakiemyje). Policija dėl nežinomos priežasties suima 5 vyrus ir varo į Suvalkus. Persekiojamas lietuvių švietimas: uždaroma vos pradėjusi veikti (po didelių pastangų) lietuviška mokykla Paliūnuose, Punske vaikai verčiami giedoti bažnyčioje lenkų patriotinę dainą.

Vaičiuliškių „Ryto“ mokyklos mokiniai su mokytoju V. Dubausku – lietuvių spaudos platintoju

Iš Petro Vitkausko knygos „Lietuvių draugijų veikla Punsko ir Seinų krašte 1926–1939 m.“

1927 sausio 12 Vilkapėdžiuose per vestuvės atvyko lenkų kareiviai ir policija karininko vedami ir ėmė imti jaunimą, bet pavaišinti atleido.

1927 vasario 15 Punsko apylinkėj naktį lenkai darė kratas ir suėmė apie 10 žmonių, ypačiai Vaičiuliškių ir Trumpališkio kaimuose; daugumas Punsko policijoj ištardyti, paleisti, bet 2 nuvaryti į Suvalkų kalėjimą: Vaičiuliškių k. A. Maksimavičius, 60 metų, ir Trumpališkio k. J. Krakauskas, apie 30 metų.

1927 kovo 25 Seinų lenkai rykštėmis ir lazdomis puolė išeinančius iš bažnyčios lietuvius, bet Radziūčių kaimo vaikinai apsigynė.

1927 birželio 20 Seivuose išrinkta valsčiaus taryba: 8 lietuviai, 4 „lenkai“. Dėl lietuvių laimėjimo lenkai atmainė rinkimus. Liepos 7 [vyko] antrieji rinkimai į valsčiaus tarybą [...] šį kartą išrinkti 7 „lenkai“ ir 5 lietuviai.

1927 birželio 28 Krasnave į valsčiaus tarybą išrinkti visi 12 lietuvių, bet lenkų apskrities viršininkas (starosta) vietoj 4 lietuvių įspaudė 4 lenkus: 8 lietuviai, 4 lenkai.

1927 liepos 2 Krasnave Seinų aps.

lenkų viršininkas (starosta) išrinktą vaitą Juozą Nevulį pastatė vaito pavaduotoju, o buvusį vaitą, naujai neišrinktą, „lenką“ Rėkutį – vaitu.

1927 rugpjūčio apie 12 Punsko srityje lenkai suėmė Punsko sodž. brolius Kalnauskus ir Valinčiaus sodž. J. Bancavičių.

1927 rugsėjo 23 Į Punską iš vakaro atvykusi lenkų kariuomenė ir policija iš kelių valsčių suėmė 13 lietuvių: Vaitakiemio sodž. Kazį Mielkų, Juozą Vaznelį, Juozą Kereišį, Juozą Kraužlį, Petrą Valinčių ir Ant. Kuosą, Agurkių sodž. Damin. Kuosą, Valinčių sodž. Jurgį Savicką, Raistinių sodž. Joną Peičių, Graužinių sodž. Jurgį Jurkiūną, Kreivėnų sodž. Petrą Uzdilą ir Kostą Sakavičių, Alksnėnų sodž. Jurgį Grimalauską. Po pirmo tardymo Ant. Kuosa, P. Uzdila, K. Sakavičius ir J. Grimalauskas tą pačią dieną paleisti (susitarus Lietuvos ir Lenkų Raudoniesiems Kryžiams; matyt lenkai juos suėmė atleidžiamųjų skaičiui padauginti), o 9 nuvaryti rugsėjo mėn. 24 d. į Suvalkus. K. Mielkus buvo varomas vienas. Trys – J. Vaznelis, J. Kereišis ir J. Savickas 1927 vasario mėn. buvo

paleisti iš Gardino kalėjimo kaip amnestuoti, o dabar vėl suimti.

Visi suimtieji kreipėsi į Laikinąjį Vilniaus Lietuvių Komitetą prašydami užtarti, kad tardant jų nemuštų, kaip kad pirmą kartą suimdami juos mušė.

1927 rugsėjo 30 Krasnavo valsč. padarė kratas 60 ūkininkų ir daugelį suėmė: Bubelių k. po žiaurių kratų suimti Pet. Žukauskas 56 m., Jonas Petruškevičius 47 m., Ant. Čereška 35 m., Vincas Matulevičius 27 m., Jonas Vaitulionis 58 m.; Burbiškių k. Leškevičius 36 m., Kraužlys 58 m., Maksimavičius 22 m.; Žagarių k. suimtas Povilas Pauliukonis, Petras Dapkevičius, Kmieliauskas, Karolis Petruškevičius; Klevuose suimti du Leončiku, Ignas Marcinkevičius, Čiurlionytė; Seinų mieste 40 lietuvių našlaičių prieglaudos vedėja Z. Čepulytė,

Vincas ir Stasys Petruškevičiai, švento Kazimiero draugijos knygyno tarnaitė Ona Mačionytė ir kiti. Bekratydami lenkai suėmė šv. Kazimiero draugijos skyrių knygynuose daugybę pokario leidimo knygų, laikraščių, šventųjų paveikslų, moterų rankdarbių ir t. t. Suimtuosius nuvežė į Suvalkus. Suimtieji, daugiausiai šv. Kazimiero skyrių valdybų nariai ir veikėjai, sėdėdami kalėjime nuolat dainavo lietuviškas dainas ir šventas giesmes giedojo. Net skamba Suvalkuose: „kas arčiau kalėjimo, ateina paklausti dainų; policijai daug darbo, kol nuvaiko.“

1927 spalio 14 Iš Vilniaus krašto lenkai ištrėmė 12 asmenų: Vilniaus kun. N. Raštutį, Valkininkų kleboną kun. J. Karvelį, Seinų kun. kanauninką P. Dvaranauską (64 metų), Punsko vikarą kun. Stan. Vencijų [ir kitus].

1927 spalio 19 Lietuvos vyriausybė pasiuntė Tautų Sąjungai protestą dėl spalio 14 ištrėmtų iš Vilniaus ir Suvalkų–Seinų krašto piliečių (kunigų Dvaranausko, Raštučio, Venciaus, Karvelio ir kelių pasauliečių).

1927 lapkričio 2 Punsko apylinkėje po daugelio kratų lenkai suėmė Trakiškių

sodž. Cibulską, Staskevičių, Kryžauską ir Murauską, Valinčių sodž. Šupšinską, Vaznelį, Valinčių ir Ivošką.

1927 gruodžio 10 Radžiūčiuose įlūžęs ežere nuskendo Juozas Martekas, Šv. Kazimiero draugijos Seivų skyriaus narys, atitarnavęs 3 metus lietuvių kariuomenėje, už tai gavęs 6 mėnesius lenkų kalėjimo ir 3 metus lenkų kariuomenės; linksmas, susipratęs, pavyzdingas vaikinai.

1927 gruodžio 17–19 d. lenkų suimti: Vaitakiemio sodž. Juozas Stanelis, Šilainių sodž. Jonas Danilauskas, Pet. Mačiulskas, Vitkauskas, Kazickas ir Stankevičius, Šlynakiemio sodž. Grigutis; visi nuvaryti į Suvalkus.

1927 gruodžio apie 20 d. Seinų lietuvių prieglaudos vedėja Zosė Čepulytė lenkų išleista iš Suvalkų kalėjimo už 1000 lenk. auks. kauciją. Suvalkų kalėjime dar liko apie 2 lietuvių, kaip ir Čepulytė, suimtų spalio mėn. pradžioje.

1927 m. pasitaikė nemažai lenkų kariuomenės ir policijos savivaliavimo atvejų. Pareigūnai drįsdavo įsiveržti į namus net per vestuves ir galėjo suimti jų dalyvius. Vasario mėnesį vykdytos kratos Punsko apylinkėje, jų metu suimta nemažai žmonių, 2 įkalinti ilgesniam laikui. Rugsjūtį ir rugsėjį vėl suintensyvėjo

suėmimai ir kratos tiek Punsko, tiek Seinų apylinkėje. Po kratų Punsko apylinkėse suimta iš viso apie 30 žmonių. Dalis jų kitą dieną buvo paleisti, kiti varomi į Suvalkus, sodinami į kalėjimą. Atskirai griežtai buvo baudžiamas nusipelnęs mūsų krašto veikėjas K. Mielkus. Krasnovo valsčiuje padaryta net 60 kratų. Kratos įvardijamos kaip „žiaurios“. Reikia manyti, kad jų metu žmonės buvo mušami, nes suimtieji kreipėsi į Laikinąjį Vilniaus Lietuvių Komitetą, prašydami užtarti, kad tardant jų nemuštų. Persekiojimai suintensyvėjo, nes tada kaip tik dėl didelių lietuvių pastangų pradėjo kurtis vis daugiau Šv. Kazimiero draugijos skyrių, turinčių formalų valdžios leidimą, kuriuose buvo vykdoma kultūrinė, švietėjiška, meninė veikla, o tai nepatiko pareigūnams ir apskritai lenkų visuomenei. Užfiksuotas įvykis, kai „lenkai“ (ne policija, o civiliai) rykštėmis ir lazdomis puolė lietuvius, išeinančius iš Seinų bažnyčios. Toliau stengiamasi visiškai sulenkinti bažnyčią. Sužinome, kad iki šiol persekiojamas kun. P. Dvaranauskas ir lietuvis Punsko vikaras S. Vencius spalio 14 d. kartu su 12 kitų Vilniaus krašto „nepatikimų“

asmenų išstremiami iš Lenkijos valstybės. Vietinės civilinės valdžios atstovai kovą prieš lietuvius tęsia taip pat „demokratiškus“ rinkimų metu. Tai iliustruoja trys birželio–liepos įrašai, kai nepaisant rinkimų rezultatų vietoj išrinktų lietuvių įstatomi neišrinkti lenkai.

Optimistiškai nuteikia faktas, kad lietuviai, ypač jaunimas, nepaisant persekiojimų, toliau su entuziazmu dalyvauja tautinėje veikloje: ruošia lietuviškus vakarus, vaidinimus, klauso paskaitų, skaito lietuviškas knygas ir spaudą, atlieka tautodailės darbelius. Kratų metu atimtos lietuviškos knygos, šventųjų paveikslai, moterų rankdarbiai, tačiau veikėjai, uždaryti Suvalkų kalėjime, nepalūžta, o kartu dainuoja lietuviškas dainas taip garsiai, kad prie kalėjimo renkasi žmonės jų pasiklausyti. Tautų Sąjungai parašytas protestas dėl išstremtųjų spalio 14 d. davė turbūt taip pat teigiamų rezultatų, nes iš kitų šaltinių žinome, jog kun. P. Dvaranauskas, ne visai metus dirbęs Pažaislio vienuolyne, vėl grįžo į Seinus ir čia tarnavo lietuviams iki vokiečių okupacijos 1939 m.

(Bus daugiau)

Iš Petro Vitkausko knygos „Lietuvių draugijų veikla Punsko ir Seinų krašte 1926–1939 m.“

Bubelių LKD choras. Viduryje sėdi choro organizatorius ir vedėjas A. Puniškis. Pirmasis iš kairės stovi skyriaus pirmininkas J. Stalmakevičius

Gyvenimo kelias veda prie atsisveikinimo kryžkelės

JOLANTA JONUŠONYTĖ

Niekas man nesakė, kad esu čia svečias – nei lelijos žiedas, nei laukų gėlė, balti žemės sodai, žemės pievos plačios, tik siaura, kaip lieptas, mūsų pakelė.

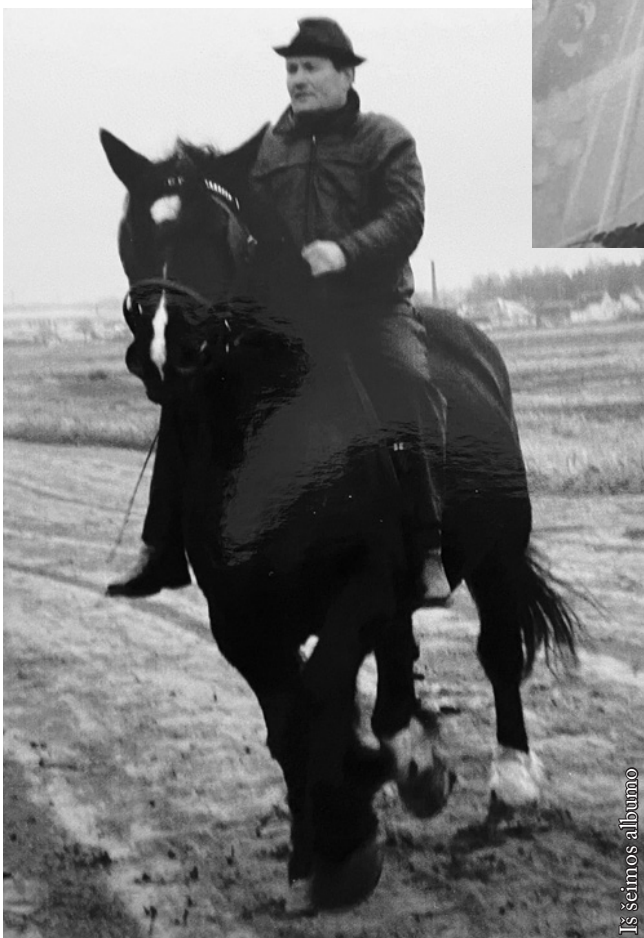
B. Brazdžionis

Noriu trumpam sustabdyti laiką ir dar kartą prisiminti Juozą Bansevičių, kuris paliko ryškų pėdsaką mūsų visuomenėje.

Juozas Bansevičius gimė Valinčiuose 1947 metų gruodžio 26 dieną, tačiau dokumentuose įrašyta jo

Vestulinė nuotrauka

Iš šeimos albumo

Juozas ant žirgo

gimimo data – 1948 m. sausio 1 d. Buvo vyriausias Anelės ir Broniaus Bansevičių sūnus. Motina – Serafinaitė, kilusi iš Aleksandraukos kaimo, iš mišrios šeimos (motina lietuvė, tėvas lenkas). Tėvas Bronius – ūkininkas, ilgus metus buvo kaimo seniūnas, savamokslis „gyvulių daktaras“, kaimo muzikantas. Šeima susilaukė dar dukros Julijos (gyvena JAV, Baltimorėje) ir jauniausio sūnaus

Jono (gyveno Gdanske, į amžinybę iškeliavo 2010 m.). Kaime Bansevičių šeima išsiskyrė didele meile dainai, muzikai. Kiekvienas darbas buvo dirbamas su daina. Nesuskaičiuojamos dainos skambėjo jaunimo pasilinksminimo vakaruose. Juozo tėvas ir teta grojo smuiku, dėdė akordeonu. Todėl ir jis jau vaikystėje pamilo muziką, išmoko groti akordeonu, kuris ir tapo jo išskirtiniu ženklų.

Baigė Valinčių kaimo mokyklą, vėliau mokėsi Punsko žemės ūkio mokykloje. Kaip ir dera vyriausiam vaikui, paveldėjo tėvų ūkį. 1971 metų gegužės 31 dieną vedė Onutę Agurkytę. Susilaukė dukros Irutės, sūnų

Iš šeimos albumo

Juozas ir Onutė Bansevičiai su vaikais ir anūkais bei sese Julija

Valdo ir Dariaus, dar vienas sūnus vos gimęs mirė. Vaikai savo gyvenimo laimę surado Kanadoje. Visi sukūrė lietuviškas šeimas, dirba, augina vaikus. Juozas labai džiaugėsi savo vaikais ir aštuoniais anūkais, kurie puikiai kalba lietuviškai. Penkis kartus viešėjo Kanadoje, bet vaikų su šeimomis visada laukdavo sugrįžtančių į gimtuosius namus. Tada namai būdavo pilni džiaugsmo. Sodyboje netrūko šunelių, karvelių, katyčių ir arklių. Arkliai – didžiulė Juozo aistra, išlikusi iki paskutinių dienų. Net veidas nušvisdavo, kai pasakodavo apie arklius. Jis sakęs: „Mokykla nelabai domino, bet žemė man kvėpėjo nuo mažo vaiko. Tėtė išmokė art, tai jau aš vienuolikos metų paskui plūgą, paskui tėtę vaikščiojau. Mano ūkyje arklių būdavo ir penki, ir keturi, bet pastoviai tai du – ir jodinėti, ir važinėti.“ Prie žirgų be skanėstų niekada neidavo – visada turėdavo morkų, cukraus...

Buvo labai šiltas, pozityvus žmogus. Labai draugiškas, geranoriškas ir linksmas. Niekada neskirstydavo žmonių pagal kilmę, tautybę ar amžių, nerodydavo priešiško ar neigiamo santykio, koks kitas žmogus bebūtų. Turėjo puikų humoro

jausmą. Jei tik buvo įmanoma, stengdavosi visus neigiamus dalykus paversti juokais. Jam tiesiog buvo svetimas noras konfrontuoti ar jausti priešišumą. Tai buvo žmogus, kuris visada pirmiausia galvodavo apie kitus, o ne apie save.

Kiek Juozo gyvenime buvo svarbi muzika? Muzika jam buvusi idealus pasaulis. Į ją jis pasinerdavo noriai ir visiškai atsidavęs. Punsko

lietuvių kultūros namų kronikoje įrašyta: „Suvalkija dažnai vadinama dainuojančiu kraštu. Dažnai vakaro tyloje suskamba daina – lygiai, plačiai banguojanti, pasigirsta muzikos garsai. Mūsų jaunimas nevengia pasilinksminimų su daina, šokiais ir žaidimais. Drg. Juozas Kalesinskas Lietuvių Kultūros Namų darbuotojas pasiryžta išnaudoti slypinčius visuomenėje gabumus ir suorganizuoja kaimo kapelą. 1966 m., rugsėjo mėnesį į Kultūros namus Punske kviečia visus apylinkės kaimų muzikantus.“ Kviečia ir Juozą Bansevičių – akordeonistą bei Bronių Bansevičių – smuikininką. „Muzikantai atkakliai ir sąžiningai rinkdavosi kelis kartus į savaitę. Vadovauja Antanas Šliaužys. Galop debiutas. 1966/67 – naujųjų metų išvakarėse Kaimo kapela smagiai sugroja keletą liaudies dainų ir šokių nedidelei grupei žmonių, susirinkusių Kultūros Namuose. Žiūrovai labai šiltai priima jų atliekamus kūrinius ir artistus paliekančius sceną palydi ilgomis katutėmis.“ Juozo muzikiniai gebėjimai atsiskleidžia mūsų krašto kolektyvuose. Ilgus metus jis groja ir dainuoja, dalyvauja kolektyve „Sūduva“, chore „Dzūkija“, kapeloje „Klumpė“. Garsina lietuvių

Iš šeimos albumo

Juozas su žmona Kanadoje

kultūrą plačioje Lenkijoje, o mūsų krašto unikalumu dalijasi Lietuvoje.

Juozas buvo neeilinių gabumų muzikantas. Jis mokėjo rasti bendrą kalbą su profesionaliais muzikantais, puikiausiai muzikuodavo su Vytautu Pečiuliu, Vytautu Babaliausku ir kitais. Net viešėdamas Kanadoje noriai įsitraukdavo į visuomeninę veiklą, dainavo vietiniam chore, kartu su žmona ir dukra dalyvavo Vytauto Balytos vadovaujamoje kapeloje. Koncertavo ne tik Toronte, bet ir kituose miestuose lietuvių bendruomenei.

Juozas Pečiulis, ilgametis Juozo draugas, pasakojo: „Bansevičių šeimoje visi muzikantai. Juozas nuo mažens gyveno muzikos apsuptyje, todėl ir pats pamilo grojimą. Grojo su senosios kartos muzikantais, tad mokėjo daug senovinių dainų ir melodijų. Kampuočių kaimas paruošdavo vaidinimą, o grot pasikviesdavo Bansevičius iš Valinčių: Bronių, Onutę ir Juozą. Valinčių kaimas buvo unikalus tuo, kad vienintelis turėjo savo chorą ir kapelą, pas Bansevičius kluone buvo ruošiami vaidinimai, o po jų vakaronės su dainomis ir šokiais.“ Abu Juozai kartu su Vytautu Balyta, kuris 2010 metais grįžo iš Kanados, subūrė vyrų ansamblį. Vėliau talkinti jiems buvo pažadėjęs Jonas Pavilionis. Deja, jo netikėta mirtis šiuos planus sugriovė. Tada vyrai, kuriems lietuviška daina buvo miela, rinkdavosi padainuoti vieni pas kitus. Vakaraus dainos skambėdavo ir Valinčių, Kampuočių kaimuose, ir Punsko miestelyje. Susitikimuose noriai dalyvavo ir Juozas. Jis užveddavo dainą. Visada puikiai mokėjo kiekvienos dainos žodžius, žinojo, kieno ji buvo labiausiai mėgstama, kuriam kaime skambėdavo.

Draugo laidotuvėse Juozas Pečiulis atsisveikindamas sakė: „Brangus Juozai, paskutinį kartą noriu prartarti, nes kitos progos jau nebebus. Mylėjai mūsų kraštą ir mūsų krašto žmones. Buvai visiems patrauklus savo muzikiniais gabumais. Nuo pat

Kaimo kapela apie 1967 m.

Iš šeimos albumo

1971 m. Seivuose

Iš šeimos albumo

Choras „Dzūkija“ 1994 m.

Iš šeimos albumo

jaunų dienų giedojai Punsko bažnytiniam chore, buvai tarp Punsko kapelos pradininkų. Grodavai visose iškilmėse, krikštynose, vestuvėse, jubiliejuose. Giedojai ir išlydėjai daug mirusiųjų į amžinybę. Turėjai nepaprastą lobyną skambių dainų. Tai padėjo suvokti ir išlaikyti lietuvių tapatumą mūsų visuomenėje. Dar taip neseniai draugų būry paskutinį kartą sudainavom dainą „Nutilo jau laukai nuo skambančių dainų, užmigo ir žiedai, visur tylu, ramu...“ Už visa tai dėkoju draugų ir bažnyčios choristų vardu. Neužmiršime Tavo pasakytų žodžių: „Prisiminkite mane, koks aš buvau...“ Juozai, ilsėkis ramybėje.“

Juozas buvo labai tikintis žmogus. Kartu su žmona Onute meldavosi kiekvieną sekmadienį, nepraleisdavo nei atleidų, nei bažnytinių švenčių, procesijų. Nuo jaunų dienų Juozas giedojo Punsko bažnytiniam chore, kiekvieną sekmadienį kartu su choristais giedojo rožančių. Labai mėgdavo atlaidus Šiluvoje. Žmona Onutė pasakojo, kad dažnai nuykdavo melstis į Marijampolės bažnyčią. Surasdavo laiko giedoti šermenų, laidotuvių metu. Laidotuvių dieną tai Jam paskutinį kartą skambėjo choro giedamos giesmės. Susirinkę choristai išlydėjo savo ilgametį bičiulį giedodami: „Anapus saulės visi išeisim pas Dievą Tėvą į Jo namus. Į šventą gėrį, į grožį, laimę – anapus saulės, šventan dangun...“

Liga nežiūri nei lyties, nei amžiaus, nei užimamų pareigų ar nuopelnų visuomenei. Juozas su vėžiu kovojo ilgus metus. Žmona Onutė su meile ir didele kantrybe slaugė jį iki paskutinių dienų. Nors vaikai gyvena tūkstančius kilometrų nuo gimtųjų namų, kai tik galėjo, pasikeisdami lankė tėvą ir juo rūpinosi. Pasitelkdami modernias technologijas, bent virtualiai kiekvieną dieną bendraudavo. Visi tikėjo ir laukė, kada liga atsitrauks, tačiau ji nugalėjo. Juozas išėjo į amžinybę vasario 5 dieną, palikdamas artimuosius didžiam liūdesy.

Laidojant Jonas Vydra savo dėdei skyrė šiuos žodžius: „Šiandien į paskutinę kelionę išlydime Valinčių kaimo seniūną, muzikantą, dainininką, giesmininką, choristą, žirgų mylėtoją, artoją, bet visų pirma mylimą vyrą, tėvą, senelį, dėdę, kaimyną, kilnų šio krašto žmogų – Juozą Bansevicių. Nesuklysiu sakydamas, kad tai buvo „žmogus institucija“, mėgo ir mokėjo bendrauti su žmonėmis, kokios tautybės jie bebūtų, savo unikalia muzika ir dainomis linksmo ne

vienose vestuvėse, šokiuose, koncertuose ar suėjimuose. Su Juozu niekada nebūdavo nuobodu, jis visada buvo įdomus pašnekovas, trykštantis energija, džiaugsmu ir optimizmu, mylintis vyras, tėvas ir senelis. Pastaruoju metu sakydavo: „Gražiai pavyko man nugyvent šį gyvenimą...“ Juozai, Tavo gyvenimas užgeso. AČIŪ Tau už viską! Mes savo širdyse ilgai nešiosim gražius prisiminimus apie Tave! Ilsėkis ramybėje!“

*Išėjo, iš kur negrįžta niekas,
Palikęs svajones, godas, namus.
Visiems širdy gėla gili išlieka
Ir skausmas, kad daugiau Jo nebebus.*

Dėl **Juozo Banseviciaus** mirties visą Velionio šeimą
nuoširdžiai užjaučia

Sesuo Petronelė su šeima

2021 m. vasario 5 d. į Anapilį iškeliavo gabus
Valinčių kaimo muzikantas, geras dainininkas ir giesmininkas.
A. a. Juozas Bansevicius grojo vestuvėse, suėjimuose ir įvairiuose
renginiuose. Visur keliavo su gražia daina ir žavia muzika.
Labai sunku, liūdna ir graudu artimiesiems į tokią kelionę išlydėti,
iš kurios niekas nesugrįžta...

*Jis amžiams užmerkė akis.
Liko namų tuštuma, žvakių liepsna
Lyg negyjanti žaizda.
Į namus nepareis, nesugrįš,
Amžinybėj tylioj ilsėsis ramiai,
Gal tik kartais sapne aplankys...
Kapų beržai šlamės,
Amžiną maldą kalbės.
Palikti namai liūdės.*

Nuoširdžiausius užuojautos žodžius skiriame
žmonai Onutei, dukrai Irutei, sūnams Valdui, Dariui ir artimiesiems.
Telydi visus Dievo paguoda ir dvasios stiprybė.
Punsko žemelė tebūna Jam lengva...

Savickų šeima

Lietuvos žiniasklaida

2021 02 09–23

Kad šiandien be šiuolaikinių technologijų sunku įsivaizduoti mūsų gyvenimą, ko gero, sutiks visi. Deja, skaitmeninės technologijos, internetas, feisbukas ir pan. taip pat yra neišsenkantys lobiai nusikaltėliams, nuo kurių visiškai apsisaugoti, anot specialistų, beveik neįmanoma. O jei dar pagailėjai keliasdešimties eurų naujesnei apsaugai...

Jau prieš ketverius metus šalyje nuskambėjo istorija apie vieną grožio paslaugas teikiančią bendrovę, kai nusikaltėliai įsilaužė į įmonės tinklalapį ir šantažavo ją sumokėti išpirką už pavogtą informaciją. Šįkart vėl panaši istorija, tiksliau – kelios istorijos apie pavogtus klientų duomenis: adresus, asmens kodus, vairuotojų pažymėjimų, telefonų numerius ir pan. Portalo lrt.lt duomenimis, iš viso per keletą dienų pasklido informacija apie duomenų vagystes iš keturių svetainių, o bendras nukentėjusiųjų skaičius – keli šimtai tūkstančių asmenų. Tiesa, apie savo turimus pavogtus piliečių asmens duomenis (kai kurie pavogti prieš keletą metų) skelbė patys įsilaužėliai.

Viskas prasidėjo nuo automobilių dalijimosi paslaugas teikiančios įmonės „CityBee“. „Kada tiksliai buvo pavogti „CityBee“ klientų duomenys? Atsakymas gali lemti 20 mln. eurų baudą“. Taip pavadiname straipsnyje portale lrt.lt rašyta: „Išsipildė ne kartą kartoti kibernetinio saugumo ekspertų įspėjimai: ir valstybinės, ir privačios bendrovės pro pirštus žiūri į duomenų apsaugą ir gali tapti lengvu programišių grobiu. Daugiau nei 100 tūkst. automobilių dalijimosi paslaugos „CityBee“ klientų sužinojo, kad anoniminiai įsilaužėliai pavogė jų asmens duomenis ir dabar radosi galimybė juos šantažuoti, laužtis į jų privatų gyvenimą, galiausiai pavogti net jų tapatybę.

<...> „CityBee“ atstovas pabrėžia, kad pavogti duomenys – trejų metų senumo.

<...> Pasak nukentėjusiems atstovaujančio advokato Mindaugo Kiškio, būtent data, kai buvo įvykdytas nusikaltimas, gali būti lemtinga. Jei tyrimas patvirtins, kad duomenys pavogti po 2018 m. gegužės 25-osios, kai Lietuvoje įsigaliojo Europos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas (BDAR), ir jei bus nustatyta, kad buvo pažeisti griežti šio teisės akto reikalavimai, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija „CityBee“ gali skirti net 20 mln. eurų baudą.“

O portalas delfi.lt rašė, jog tarp nutekintų „CityBee“ duomenų – informacija ir apie politikus, kitus žinomus asmenis. „Šiuo metu tyrimą dėl duomenų nutekinimo atlieka policija ir Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. Ikiteisminį tyrimą dėl pavogtų duomenų pradėjo Lietuvos kriminalinės policijos biuras, bendradarbiaudamas su pačia įmone. Vis tik parlamentaras Mykolas Majauskas akcentavo, kad greta to labai svarbu suvokti grėsmę ir valstybės saugumui.

„Asmens duomenų apsaugos ir policijos reikalas operatyviai reaguoti ir užtikrinti, kad būtų užkardyta padaryta žala ir galimai nusikaltimą padarę asmenys atsakytų visa esamų įstatymų apimtimi. Bet be viso to yra ir valstybės saugumo klausimas, nes, mano žiniomis, tame sąraše yra bent penki ministrai ir dalis Seimo narių bei kiti politiškai pažeidžiami asmenys. Tokia informacija užsienio tarnyboms būtų praktiškai desertas: turėti informaciją apie aukščiausias pareigas einančius asmenis – jų prisijungimo slaptažodžius, kuriuos jie potencialiai galėjo naudoti ir prisijungiant prie kitų savo paskyrų, yra

labai jautrus klausimas“, – delfi.lt sakė M. Majauskas.

<...> Valstietė A. Širinskienė sukritikavo teisingumo ministrę Eveliną Dobrovolską, kuri, reaguodama į pavogtus dalies „CityBee“ klientų asmens duomenis, teigė, jog dėl to itin didelės rizikos duomenų savininkams nekyla. Ji tvirtino, kad sunerinti yra dėl ko, nes nutekinti piliečių duomenys gali būti pasitelkti vykdant tokias nusikalstamas veikas kaip prekyba ginklais, terorizmas ar pinigų plovimas.

„Teisingumo ministrė E. Dobrovolska, užuot pasakiusi, ko buvo ar bus imtasi, kad tokios duomenų vagystės, kaip įvyko „CityBee“, ateityje nepasikartotų, ir įspėjusi pavogtų asmens duomenų savininkus, ko jie gali tikėtis ir ko turėtų saugotis, puola raminti, kad asmens duomenų vagystė pasekmių beveik neturės ir rizika dėl pavogtų duomenų panaudojimo yra žema“, – feisbuke rašė A. Širinskienė.“

„CityBee“ vadovybė ramino žmones, kad žala maža, duomenys seni, padaryti ką labai bloga programišiai nelabai gali. Tuo metu kibernetinio saugumo ekspertas Marijus Pareščius „Lietuvos ryto“ televizijos laidoje „Nauja diena“ pareiškė: „Turint išsamias instrukcijas ir galimybę mokytis per „Youtube“, rusiškas svetaines, kuriose yra aprašomos sukčių schemas, pirmųjų kregždučių sulauksime po savaitės ar dviejų.“ Anot pašnekovo, „CityBee“ klientų informacija sudomina vis daugiau sukčių, kurie sutinka sumokėti iki tūkstančio eurų sumažėjusią kainą už visą duomenų paketą.

M. Pereščius kategoriškai nesutiko su teiginiais, kad nusikaltimų su žmonių informacija rizika – maža. Pasak specialisto, šiais laikais nėra sudėtinga paskambinti svetimu telefono numeriu, o kai kuriose finansinių paslaugų

institucijose tapatybė būtent tvirtinama pagal telefono numerį, gyvenamąją vietą, vardą, pavardę ir asmens kodą. „Nutekėję duomenys – asmens kodas ir identifikaciniai vairuotojo teisių duomenys – yra tie, kuriuos galima padaryti darant nusikaltimus. Jie bus panaudoti. Klausimas – kada“, – sakė M. Pereščius.

Pasak jo, bankai neleistų daryti pavidimų, tačiau pateikus tokią informaciją galima sužinoti svarbių duomenų apie sąskaitas. „Yra finansinių institucijų, kur pasakę paskutinius banko kortelės skaičius jūs jau galite prisistatinti kaip klientas. Tokių atvejų tikrai bus. Tam tikrais atvejais tai gali būti kritinė klaida, kuri ateityje turės įtakos jūsų finansams“, – sakė pašnekovas.

Žibalo į ugnį dar įpylė pats duomenų vagis, kuris kalbėdamas su portalu lrytas.lt teigė, kad faktiškai nebuvo jokios „CityBee“ klientų duomenų apsaugos: „Įsivaizduokite telefonų knyga, kurioje surašyti domenai – ir kurioje buvo pateikta informacija ir apie „CityBee“ domeną. Įrašas apie „CityBee“ nurodė jų talpyklos serverį – ir jis buvo atviras. Kiekvienas galėjo jame apsilankyti ir parsisiųsti viską, kas ten buvo. Duomenys tame serveryje gulėjo trejus metus“, – išskirtiniame interviu lrytas.lt sakė programišius. Jis tikinęs, kad net ir paaiškėjus pačiam duomenų vagystės faktui nurodytoje direktorijoje duomenys išbuvę dar porą dienų.

Nukentėjusieji buriasi į feisbuko grupę. Kiekvienas pasiruošęs reikalauti mažiausiai 300 eurų iš „CityBee“. Tiesa, teisininkų nuomonės dėl galimybes žmonėms sulaukti teigiamo teismo sprendimo labai prieštaringos. Kaip bebūtų, ši istorija tikriausiai greit nesibaigs.

Lietuvoje daugiau negu du mėnesiai įvesti griežti ribojimai dėl koronaviruso (COVID-19): draudžiamas žmonių judėjimas tarp savivaldybių, nedirba ne maisto prekių parduotuvės, tik dabar pamažu pradeda veikti kirpyklos... Šalyje, kaip ir visame pasaulyje, auga piliečių

*Žmogus – tik žemės svečias,
Ir turi jis sugrįžt namo,
Bet kaip sunku išleisti jį į kelią,
Kurio negrįžta niekas atgalios.*

Dėl *Antano Matulevičiaus* mirties žmoną Aldoną, vaikus Darių, Dalią ir Violetą su šeimomis nuoširdžiai užjaučia

Ališauskų šeima

nepasitenkinimas draudimais, nemažai verslininkų sako, kad jų laukia bankrotas. Ir nors valdžios įvesti ribojimai pamažu duoda rezultatą (per dieną užsikrėtusiųjų skaičius sumažėjo kelis kartus), žymesnis ribojimų atšaukimas žadamas tik tada, kai 100 tūkst. gyventojų bus ne daugiau kaip 200 sergančiųjų (šiuo metu apie 240).

Tačiau vieną dieną Širvintų merė Živilė Pinskuvienė ėmė ir suskaičiavo, kad jos vadovaujamame rajone smarkiai skiriasi oficialiai Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) ir Statistikos departamento skelbiamas sergančiųjų skaičius nuo realaus. „Mes iš Visuomenės sveikatos centro gauname kiekvieną dieną duomenis ir matome, ką atsiunčia Statistikos departamentas. Jis nurodo, jog Širvintų rajone vasario 5 dieną serga 146 asmenys, o NVSC rašo, kad serga 116 asmenų.

Galvoju, kur čia neatitikimas, ir pradėjau nagrinėti sąrašus. Pamačiau, kad viena Širvintų rajono savivaldybės darbuotoja, kuri nuo COVID-19 infekcijos seniai pasveikusi, jau 2,5 mėnesio dirba, bet jos pavardė įrašyta sergančiųjų sąrašė. Ir kita savivaldybės darbuotoja jau seniausiai pasveikusi ir grįžusi į darbą, o sąrašė – serganti. Vienas „ligonis“ jau seniai pasveikęs ir išvažiuavęs dirbti į užsienį. Pradėjome analizuoti abiejuose sąrašuose kiekvieną atvejį, skambinti į sveikatos įstaigas, o jos dirba su viena elektronine pacientų apskaitos sistema, o NVSC dirba su kitokia sistema.

Tiesa, vasario 5 dieną problemą paviešinus, vasario 9 dieną Širvintų rajone liko tik 23 sergantieji. Vietoje 146-ųjų“, – Ž. Pinskuvienės žodžius perteikė portalas respublika.lt.

„Ar dabar atsidarys verslai, ar po savaitės, ar mėnesio, matau, valdžiai nuspėjauti. ES juk skyrė lėšas nukentėjusiems nuo koronaviruso, jei nebus pakankamai nukentėjusiųjų – nebus galima pakankamai „išsivinti“. O juk valgyti visi nori, ne tik ligoniai. Žmogus – sen, žmogus – ten, valdžiai nelabai rūpi“, – straipsnio pabaigoje rašė žurnalistas Vitas Tomkus.

Sekdami Ž. Pinskuvienės pavyzdžiu, duomenis palygino ir kai kurių kitų rajonų merai. Pasirodė, kad ir pas juos skirtumai labai dideli. „COVID-19 statistikoje – chaosas: dalis „sergančiųjų“ jau seniai pasveikę, merai ir ligoninių vadovai kaltę verčia sistemų voratinkliui“, – ta proga rašė lrt.lt portalas.

„Šiomis dienomis ir Kretingos rajono meras Antanas Kalnius pranešė apie statistikoje aptiktus galimus netikslumus.

„Situaciją pradėjus analizuoti išsamiau, paaiškėjo, kad tarp įvardytų 450 sergančiųjų yra ir tokių, kuriems virusas buvo patvirtintas praėjusių metų rugsėjo–gruodžio mėnesiais. Dar daugiau klausimų sukėlė tai, kad Kretingos rajone nuo šių metų pradžios COVID-19 serga 230 žmonių. Taigi, suabejota, ar iš tiesų šiuo metu Kretingos rajone su liga vis dar kovoja daugiau nei 400 žmonių, kurių maždaug pusė užsikrėtė pernai.“